

Biologisk mangfold som politikk

En fokusgruppestudie av mottakelsen av
Naturindeks for Norge blant ungdomspolitikere

ØRNULF SEIPPEL & ÅSE STRANDBU

RAPPORT

NR 12/11

Biologisk mangfold som politikk

En fokusgruppestudie av mottakelsen av
Naturindeks for Norge blant ungdomspolitikere

ØRNULF SEIPPEL

ÅSE STRANDBU

Norsk institutt for forskning om
oppvekst, velferd og aldring

NOVA Rapport 12/11

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) ble opprettet i 1996 og er et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Instituttet er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet (KD).

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferds-samfunnets tiltak og tjenester.

Instituttet har et særlig ansvar for å

- utføre forskning om sosiale problemer, offentlige tjenester og overføringsordninger
- ivareta og videreutvikle forskning om familie, barn og unge og deres oppvekstvilkår
- ivareta og videreutvikle forskning, forsøks- og utviklingsarbeid med særlig vekt på utsatte grupper og barnevernets temaer, målgrupper og organisering
- ivareta og videreutvikle gerontologisk forskning og forsøksvirksomhet, herunder også gerontologien som tverrfaglig vitenskap

Instituttet skal sammenholde innsikt fra ulike fagområder for å belyse problemene i et helhetlig og tverrfaglig perspektiv.

© Norsk institutt for forskning om oppvekst,
velferd og aldring (NOVA) 2011
NOVA – Norwegian Social Research

ISBN 978-82-78-94-384-7
ISSN 0808-5013

Illustrasjonsfoto: © Ingram Publishing - Max
Desktop: Torhild Sager
Trykk: Allkopi

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring
Munthesgt. 29 · Postboks 3223 Elisenberg · 0208 Oslo
Telefon: 22 54 12 00
Telefaks: 22 54 12 01
Nettadresse: <http://www.nova.no>

Forord

I Soria Moria-erklæringen gikk Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet inn for å «... innføre en naturindeks for Norge, for å danne et bilde av utviklingstrender i naturen inkludert kulturlandskapet».¹ Senere fikk Direktoratet for naturforvaltning i oppdrag å utvikle en slik indeks, og «Naturindeks for Norge 2010» (Nybø 2010) ble lansert høsten 2010. *Naturindeksen* gir kort og godt en oversikt over tilstanden og utviklingen for biologisk mangfold slik det kommer til uttrykk i ni økosystemer i Norge. Et av målene med kunnskapen som presenteres i *Naturindeksen*, er at den skal kunne fungere som et redskap for politikkutforming knyttet til biologisk mangfold. Denne rapporten er et svar på denne utfordringen og forsøker å undersøke hvordan biologisk mangfold slik det kommer til uttrykk i *Naturindeksen*, vil kunne bli et tema i norsk politikk.

Studien denne rapporten bygger på, er en del av et større prosjekt om indikatorutvikling i forhold til bærekraftig utvikling som har vært ledet av SSB og finansiert av NFR. I den anledning har vi hatt glede og nytte av samarbeidet med SSB (Iulie Aslaksen og Per Arild Garnåsjordet). I tillegg til å være en del av dette større prosjektet om indikatorutvikling, har dette konkrete prosjektet om 'Naturindeksen som politikk' også fått økonomisk støtte fra Direktoratet for naturforvaltning. Her har Knut Simensen vært til stor hjelp, særlig når det gjelder den konkrete gjennomføringen av fokusgruppeintervjuene (se kapittel 4). Olve Krange og Helene Figari ved NINA har kommet med nyttige kommentarer til et tidlig rapportutkast. Takk også til Elisabeth Backe-Hansen og andre kollegaer ved NOVA som har lest og kommentert utkast til rapporten. Sist, men ikke minst, tusen takk til alle som tok seg tid til å være med på intervjuene.

Ørnulf Seippel & Åse Strandbu

¹ http://www.regjeringen.no/upload/SMK/Vedlegg/2005/regjeringsplattform_SoriaMoria.pdf

Innhold

Sammendrag	7
1 Introduksjon	11
1.1 Naturindeks for Norge: Bakgrunn, metode og resultater	11
1.2 Problemstillinger og disposisjon	14
2 Teoretiske perspektiver	17
2.1 Hvordan tar politikk form?	17
2.2 Hvordan får politikk om biologisk mangfold et innhold?	18
3 Metode	22
3.1 Om fokusgruppeintervjuer	22
3.2 Utvalget	23
3.3 Design og datainnsamling	25
3.4 Interaksjon i fokusgruppeintervjuene	26
3.5 Analyse	26
3.6 Etikk og personvern	27
4 Analyser	28
4.1 Mottakelsen av <i>Naturindeksen</i>	28
4.2 Biologisk mangfold og natursyn	33
4.3 Om vitenskap og biologisk mangfold (og klima)	42
4.4 Politisk ideologi og biologisk mangfold	51
5 Avslutning	62
Summary	69
Litteratur	73
Vedlegg	77

Sammendrag

I Soria Moria erklæringen fra 2005 går Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet inn for å «... innføre en naturindeks, for å danne et bilde av utviklingstrender i naturen inkludert kulturlandskapet». Direktoratet for naturforvaltning fikk senere oppdraget med å utarbeide en slik indeks og i september 2010 ble «Naturindeks for Norge» lansert. *Naturindeksen* er oversikt over tilstand og utvikling i ni viktige økosystem, der resultatene varierer fra relativt dårlig for 'skog' og 'åpent lavland' til relativt bra for mange av de andre økosystemene. Et av målene for *Naturindeksen* er at den skal kunne fungere som et redskap for politikkkutforming knyttet til arbeid med biologisk mangfold.

Denne rapporten er et svar på denne utfordringen og vi ønsker å svare på to spørsmål. For det første lurer vi på om politisk interesserte mennesker forstår den kunnskapen som formidles i *Naturindeksen*. For det andre ønsker vi å finne ut av hvordan en politikk om biologisk mangfold faktisk blir formulert av norske ungdomspolitikere: Er de opptatt av biologisk mangfold? Anser de det for å være et viktig tema? Hvordan ser de på forholdet mellom vitenskap og politikk på miljøfeltet? Hvordan passer biologisk mangfold inn som en sak i forhold til vanlige ideologiske skillelinjer? Hva slags politiske virkemidler er relevante om man ønsker å bevare et biologisk mangfold?

Helt konkret er studien basert på seks fokusgruppeintervjuer med medlemmer av seks norske politiske partiers ungdomsorganisasjoner. Som en innledning til hvert enkelt intervju fikk deltakerne en 25 minutters presentasjon av resultatene fra *Naturindeksen*. Deretter diskuterte gruppene som besto av mellom fire og åtte deltakere biologisk mangfold. Diskusjonene ble, i den grad det var nødvendig, styrt ut fra en intervjuguide slik at relevante temaer ble dekket.

Når det gjaldt studiens første spørsmål, viste det seg at alle de involverte mente at de forsto resultatene fra *Naturindeksen*. I den grad det ble stilt spørsmål i direkte tilknytning til *Naturindeksen* dreide dette seg om referanserammene som indeksen bygger på og de såkalte ekspertvurderingene.

Studiens hovedspørsmål dreide seg om hvordan ungdomspolitikerne tematiserte biologisk mangfold som et politisk spørsmål, og studien oppsummerer dette langs fire dimensjoner. For det første ser vi på selve temaet biologisk mangfold, der det viser seg at deltakerne i utgangspunktet har lite kunnskap om dette temaet og, med veldig få unntak, heller ikke ser ut til å ha noen genuin interesse for temaet. Selv om så godt som alle sier at dette er et viktig spørsmål når de først diskuterer temaet, er det også mange som mener at det «ikke er noen krise» når det gjelder biologisk mangfold, og det er derfor få av våre deltakere som virkelig oppfatter dette som et tema som må prioriteres.

Selv om ingen av våre deltakere stilte seg kritiske til selve *Naturindeksen* da den ble presentert, viste intervjuene at det er en grunnleggende usikkerhet med hensyn til hva slags vitenskapelige resultater man skal stole på, og en utbredt skepsis til forskning. Mot en slik bakgrunn av skepsis, var det imidlertid betydelige forskjeller når det konkret gjaldt i hvilken grad deltakerne stolte på forskningen på miljøfeltet (f eks IPCCs forskning) og hvorvidt de anså mer forskning som et sentralt virkemiddel i videre arbeid med biologisk mangfold.

For at et tema skal få politisk tyngde må det koples til andre politiske saker og ideologier. I diskusjonene viste det seg at særlig to slike politiske skillelinjer peker seg ut som viktige. For det første er den vanlige høyre–venstre distinksjon viktig. Samtidig som mange av deltakerne på et nivå mener at det finnes en felles oppfatning av naturvern som går på tvers av høyre–venstre motsetningen, er det også slik at venstresiden uttrykker en sterkere vilje til å prioritere miljø og naturvern på bekostning av økonomisk vekst enn høyresiden. Som politikk blir biologisk mangfold fort til et spørsmål om naturvern, både generelt og ikke minst i forhold til rovdyr. På denne måten utfordrer det også veldig tydelige en klassisk by–land motsetning i norsk politikk. Alle partiene var veldig oppmerksomme på dette; de fleste mente det kunne være nødvendig med sentralt styrte tiltak som gikk i mot lokale interesser. To av partiene var mer skeptiske til dette.

På spørsmål om hva slags politiske virkemidler ungdomspolitikerne anså som mest relevante på dette feltet, reflekterte meningene her langt på vei at man ikke hadde veldig god eller konkret kunnskap til temaet. Virkemidlene ble da også generelle og i tråd med det generelle politiske ståstedet

man hadde: Fra en mer venstreradikal systemkritikk, via sterk tro på statlig styring eller markedsmekanismer til en tro på at «dette» i siste instans vil være et individuelt ansvar.

For mer informasjon om naturindeksen, se:

<http://www.dirnat.no/naturindeks/>

1 Introduksjon

Opprettholdelse av biologisk mangfold er en hovedmålsetting for norsk miljøpolitikk. *Naturindeks for Norge*, som ble lansert første gang i september 2010, skal gjøre det enklere å overvåke tilstanden i og utviklingen av det biologiske mangfoldet i Norge. *Naturindeksen* er et ambisiøst prosjekt som skal sammenfatte kunnskap om biologisk mangfold og gjøre denne kunnskapen tilgjengelig både for allmennheten og politiske beslutningstakere.

Selv om man utvikler ny og grundig kunnskap for et politikkområde, er det ikke gitt hvordan kunnskapen blir mottatt eller at den blir brukt politisk. Problemstillingen i denne rapporten er, mot en slik bakgrunn, hvordan *Naturindeksen* blir mottatt, forstått og vurdert av folk med ulik politisk og ideologisk orientering. For å finne ut av dette har vi gjennomført seks fokusgruppeintervjuer med til sammen 30 ungdomspolitikere i de seks største politiske partiene. Intervjuene ble innledet med at deltakerne fikk presentert *Naturindeksen* av en representant fra Direktoratet for Naturforvaltning, og diskusjonen i etterkant handlet både konkret om *Naturindeksen*, om biologisk mangfold som et eget tema og om tillit til og anvendelse av kunnskap generelt. Fokusgruppeintervjuer er en datainnsamlingsmetode som egner seg svært godt til å fange opp meningsdanning og forhandlinger om politiske standpunkt og virkemidler. I tillegg til å undersøke den konkrete mottakelsen av *Naturindeksen* gir datamaterialet inntak til å diskutere tillit til forskning og hvordan forskningsresultater får mening i lys av politiske standpunkter. En kort presentasjon av *Naturindeksen* er påkrevd før vi redegjør mer inngående for problemstillinger og framgangsmåte i rapporten.

1.1 Naturindeks for Norge: Bakgrunn, metode og resultater²

Bakgrunnen for utarbeidelsen av *Naturindeksen* er altså et politisk ønske om bedre dokumentasjon og grunnlag i arbeidet med biologisk mangfold. I den første Soria Moria erklæringen ble det bestemt at det skulle utarbeides en

² For mer informasjon om *Naturindeksen*, se http://www.dirnat.no/naturindeks/hva_er_naturindeks

naturindeks som skal gjøre det enklere å overvåke tilstanden i og utviklingen av det biologiske mangfoldet i Norge. Ut fra dette skulle det igjen være mulig å fatte politiske beslutninger som kan bidra til å ivareta eller bedre denne tilstanden (Nybø 2010). Direktoratet for Naturforvaltning ble så gitt i oppdrag å utarbeide en naturindeks, og den første Naturindeks for Norge ble presentert i september 2010. Planen er at det hvert femte år skal presenteres en ny Naturindeks for Norge slik at utviklingen kan følges over tid.

Interessen for kartlegging av biologisk mangfold begrunnes i rapporten der *Naturindeksen* lanseres med den store betydningen biologisk mangfold har for bærekraftig utvikling. Økosystemer bidrar med nytteverdier, spesifisert som *økosystemtjenester* i form av *produkter* (mat, vann, brensel, bygningsmaterialer, *regulerende mekanismer* (klimaregulering, rensing av vann, luft og jord med mer), *kulturelle opplevelser* (estetiske opplevelser, friluftsliv med mer) og *støttefunksjoner* som er nødvendig for å produsere andre økosystemtjenester (eks pollinering, oksygenproduksjon, jorddannelse) (Nybø 2010).

Naturindeks for Norge bygger på en kombinasjon av kvantitative og kvalitative vurderinger av norsk natur og skal, i den grad det er mulig, gi signaler til politiske miljøer om tilstanden i norsk natur: hvilke typer av natur er truet og hvordan står det til med naturmangfoldet? Selv om det ikke er like sentralt, gir *Naturindeksen* også enkelte signaler om hva som er årsaker til tilstander og endringer.

Naturindeksen for Norge er inspirert av en tidligere indeks utviklet av WWF i 1995 som tok for seg utviklingen av biologisk mangfold. Senere har Nederland og Sør-Afrika også arbeidet med indekser som skal gi informasjon om det biologiske mangfoldet (Lanting et al. 1999). *Naturindeksen* er like fullt langt på vei et nybrottsarbeid, og gir en mer omfattende oversikt enn tidligere indikatorsett knyttet til biologisk mangfold. Mens den mer kjente rødlista gir oss informasjon om tilstanden for et stort utvalg av enkeltarter (Kålås 2010), forholder *Naturindeksen* seg til det biologiske mangfoldet på et mer overordnet økosystemnivå.

Helt konkret beskriver *Naturindeksen* tilstanden for biologisk mangfold i ni økosystemer: havbunn, hav-pelagisk (vannmassene, i motsetning til bunnen), kyst-bunn, kyst-pelagisk, skog, myr, innsjø, åpent lavland og fjell. Indeksen er basert på analyser av til sammen 309 indikatorer, stort sett arter,

som til sammen gir et bilde av tilstanden i hvert av de ni økosystemene. De ulike indikatorene er vektet noe ulikt ut fra hvor sentrale man antar at artene er for tilstanden i de respektive økosystemene.

En del av artene har man gode data for, og man kan med relativt stor sikkerhet si noe om bestandene av disse artene. For mange arter er imidlertid datagrunnlaget mindre godt, og tilstanden er her vurdert mer kvalitativt av eksperter på området. For noen økosystemer finnes mange og gode datakilder, men flertallet av indikatorene som inngår i *Naturindeksen* er basert på slike kvalitative ekspertvurderinger.

Målet har altså vært å utarbeide en indeks som gir et konkret tallmessig uttrykk for tilstanden i norsk natur hvor verdien null (0) er totalt sammenbrudd og verdien en (1) er *referansetilstanden*. Dette gjør spørsmålet om fastsettelsen av referansetilstanden helt sentralt. Enkelt kan man si at referansetilstanden i *Naturindeksen* «tar utgangspunkt i de bestandsstørrelsene som ville vært naturlig i et område gitt liten eller lav menneskelig påvirkning» (Nybø, 2010:140). Dette gjelder for åtte av de ni økosystemene. Unntaket er referansetilstand for åpent lavland³ som forutsetter menneskelig aktivitet. Der er referansetilstanden satt til situasjonen slik den var når økosystemet var i «god hevd». De fleste områdene i åpent lavland hadde tilnærmet referansetilstanden i perioden 1900 til 1950.

Den mer spesifikke definisjonen av referansetilstanden for en indikator sier at: «Referansetilstanden reflekterer en økologisk bærekraftig tilstand til indikatoren. Referanseverdien er tallverdien til indikatoren i referansetilstanden som minimerer sannsynligheten for at indikatoren forsvinner i det naturlige habitatet, maksimerer biodiversiteten i det habitatet som den er relatert til, eller i det minste ikke truer andre arter i dette eller andre habitat» (Certain and Skarpaas 2010).⁴ Referansetilstanden er ikke ment som en politisk målsetting. Menneskelig aktivitet vil i åtte av ni av økosystemene innebære at *Naturindeksen* blir lavere enn 1. Hva som *bør* være verdier på indeksene vi kan leve med er selvfølgelig spørsmål det ikke finnes fasitsvar på. Svarene vil være skjønnsmessige og gjenstand for politiske avveininger.

³ Åpnet lavland består av gamle kulturmarker som er avhengig av beiting, lyngbrenning eller slått.

⁴ Den norske oversettelsen av sitatet er hentet fra Nybø m.fl. (2010: 152)

På den ene siden er *Naturindeksen* et politisk bestillingsverk. På den andre siden presenteres arbeidet som ren vitenskap, og presentasjonen er basert på en oppfatning som skiller klart mellom vitenskapelige funn og politiske vurderinger: Det er politikernes rolle å mene noe om hvor i dette landskapet av informasjon det finnes politiske utfordringer og løsninger. Dette er hva Hulme (2009) kaller en 'decisionist model': vitenskapen leverer informasjon, politikerne får bruke den som best de kan til å ta de riktige beslutningene.

Når det gjelder resultatene i rapporten, oppsummeres det i den første lanseringen av *Naturindeks for Norge* for det første med at «tilstanden for biologisk mangfold i 2010 er god i havet, i kystvann, ferskvann og fjell» (Nybø 2010). Indeksen til disse økosystemene varierer fra 0.69 til 0.80. Videre har åpent lavland og skog «samlet sett dårligst tilstand av alle de store økosystemene (NI=0.43-0.44)». Myr har en noe bedre tilstand, med en indeks på 0.55. Det oppsummeres også med at tilstanden for biologisk mangfold er bedre i Norge enn mange andre steder i verden.

Naturindeksen er beregnet for 1990 og 2000 i tillegg til 2010 for å få fram utviklingen i biologisk mangfold. Om man ut fra dette ser på utvikling over tid, viser det seg at både «... i havet og i ferskvann har det samlet sett for Norge blitt en forbedring i tilstanden ...» (Nybø 2010). For skog mangler det data og vi har ikke gode tidsserier, men «... for de andre terrestriske økosystemene har det vært en forverring i naturindeksen fra 1990 til 2010. Den største forverringen har vært i åpen lavland, men en tilbakegang på 12%» (Nybø 2010).

Selv i en forkortet versjon av *Naturindeksens* sammendrag, kommer det klart fram at tilstanden og utviklingen av biologisk mangfold i Norge er blandet: Noe går bra, noe går dårlig, og det er dette politikerne må forholde seg til når de skal utarbeide en politikk i forhold til biologisk mangfold.

1.2 Problemstillinger og disposisjon

Naturindeksen sammenfatter altså kunnskap om naturtilstanden i Norge: Hvordan står det til med det biologiske mangfoldet for ulike typer natur? Hvordan utvikler det seg? Mer og bedre kunnskap om et politikkområde fører imidlertid ikke nødvendigvis til handling eller politisk enighet

(Balmford et al. 2005; Gibbons 1999; Jasanoff 2005; Nisbet and Mooney 2007). Spørsmålene som melder seg er hvordan kunnskapen som sammenfattes i Naturindeksen mottas i ulike politiske miljøer, hvordan den settes i sammenheng med andre ideer, mål og virkemidler i natur- og miljøpolitikken og dermed kan bli til en politikk om biologisk mangfold.

Hovedspørsmålet vi ønsker å besvare i denne rapporten er hvordan *Naturindeksen* blir mottatt, forstått og vurdert av politikere med ulik ideologisk forankring. Gode svar på dette hovedspørsmålet reiser en rekke under spørsmål. Vi har valgt å besvare hovedspørsmålet ut fra fire innfallsvinkler. Først spør vi om den konkrete forståelsen av *Naturindeksen*: Hvordan forstår ungdomspolitikere *Naturindeksen* slik den kommuniseres gjennom tekst, tabeller og figurer? Framstår *Naturindeksen* som tillitsvekkende? Vurderer de at *Naturindeksen* kan bli nyttig for utforming av politikk på området?

Den andre innfallsvinkelen er hvilket forhold de unge politisk engasjerte har til temaet biologisk mangfold mer generelt. Er dette et tema de er opptatt av? Hvilke av de mange perspektivene i *Naturindeksens* beskrivelser av biologisk mangfold legger de vekt på? I den grad biologisk mangfold anses som et viktig politisk tema: Hvorfor er det slik? Hvordan begrunnes det at dette er et viktig spørsmål?

Forholdet til ulike typer kunnskap om natur og miljø er den tredje innfallsvinkelen. Hvor henter de kunnskap fra? Hvem stoler de på? Hvem stoler de ikke på? Hvordan vurderes *Naturindeksen* som kunnskap: Stoler man på kunnskapen og ekspertene som står bak den?

Til slutt er vi opptatt av hvordan biologisk mangfold får mening i lys av politisk arbeid. Hvordan knyttes spørsmålet om opprettholdelse av biologisk mangfold til andre politiske og ideologiske spørsmål? Hvordan tenkes *Naturindeksen* å kunne omsettes i praktisk politikk: Hvilke målsettinger ser man for seg i tilknytning til biologisk mangfold? Hvordan kan man kommunisere ideen om biologisk mangfold politisk? Hva slags virkemidler er sentrale i arbeidet med biologisk mangfold?

Mens vi i de konkrete analysene undersøker politikernes posisjoneringer langs disse dimensjonene, forsøker vi avslutningsvis å finne ut hvordan denne posisjoneringen skjer mer systematisk: Finnes det et sett av idealtypiske formuleringer av biologisk mangfold som politikk? Målet er ut fra dette ikke

å si noe bestemt om hvordan ulike politiske partier forstår biologisk mangfold som et politisk tema, men å forsøke å skissere et sett av måter biologisk mangfold gis politisk mening på.

For å besvare disse spørsmålene går vi fram på følgende måte. I neste kapittel etablerer vi et teoretisk rammeverk for analysene. Data, metode og forskningsdesign presenteres i kapittel tre. For å besvare spørsmålene har vi valgt å gjennomføre fokusgruppeintervjuer med seks grupper av ungdomspolitikere. Presentasjon av analyser og resultater følger i kapittel fire. Her vil vi først og fremst diskutere langs hvilke dimensjoner biologisk mangfold ble diskutert og hvordan aktørene posisjonerte seg. Til slutt vil vi oppsummere analysene i forhold til de teoretiske perspektivene og se om det går an å trekke ut noen typiske måter å formulere en politikk om biologisk mangfold.

2 Teoretiske perspektiver

Formålet med denne studien er å få fram hvordan et vitenskapelig formidlet bilde av tilstanden og utviklingen i biologisk mangfold i Norge tar form når dette bildet blir presentert for og diskutert av norske politikere. To typer av teori står sentralt i dette arbeidet; en som gjør det mulig å få et grep om hvordan politiske debatter tar form og fungerer (2.1), og en som hjelper oss med å få et grep om innholdet i disse debattene (2.2). Den første teoritypen bygger på et sosial-psykologisk perspektiv – et såkalt framing-perspektiv – som viser hvordan en vitenskapelig formidlet sak kan få politisk relevans og hva som skal til for at en sak skal fungere politisk mobiliserende. Den andre typen av teorier – mer rettet mot innholdet i debattene – trekker på tidligere studier av norsk politikk generelt, miljøpolitikk, biologisk mangfold og spørsmål om forholdet mellom politikk og vitenskap.

2.1 Hvordan tar politikk form?

Når noen ønsker å få politisk oppmerksomhet om en sak, er problemet som regel ikke at politikere eller andre generelt har for lite informasjon (selv om de selvfølgelig kan mangle informasjon om enkeltsaker). Problemet er heller det motsatte: et overskudd av informasjon, der det er kamp om å få fram saker som fortjener fokus og dernest et spørsmål om hvordan det som til slutt kommer i fokus skal gjøres til en politisk sak i lys av annen politikk.

En av de mest fruktbare tilnærmingene til studiet av hvordan politikk blir til med et slikt utgangspunkt, finnes i studier av sosiale bevegelser, der man nettopp er opptatt av spørsmålet om hvordan noen lykkes med å gjøre et tema til noe som det mobiliseres politisk rundt. Bakgrunnen er altså at det prinsipielt og i praksis alltid er et overskudd av mening: «the scarce resource ... is not information, but rather attention» (Miller and Page 2007). Følgelig er politiske prosesser basert på at noe fra en uendelig mengde av mulig informasjon kommer i fokus og at dette på en eller annen måte knyttes til andre informasjonselementer. Slik begrepet er anvendt i studier av politikk, kan man si at 'frames' er «'schemata of interpretation' that enable individuals

‘to locate, perceive, identify, and label’ occurrences within their life space and the world at large» (Snow et al. 1986).

Det neste skrittet er å få et grep om hvordan slike fortolkningsrammer blir brukt. Tre sider ved ’framing’-prosesser peker seg ut (Benford and Snow 2000). Det første er hvordan et tema *diagnostiseres*. I vår sammenheng er dette et spørsmål om i hvilken grad og hvordan de involverte politikerne ser biologisk mangfold som et problem: oppfatter de reduksjon av biologisk mangfold som alvorlig og om så: hva er det som gjør at det er et problem (hva er det som er som det ikke bør være)? En viktig side ved problemforståelser har vist seg å være i hvilken grad man identifiserer en «motstander», og vi vil også i denne sammenhengen være oppmerksomme på hvordan ulike aktører ser på hverandre (og konkurrerende saker). Det neste skrittet i en politisk ’framing’ av en sak er hvilke løsninger de eventuelt tenker seg (*prognoser*): Hva bør man gjøre, gitt en problembeskrivelse. Det tredje momentet i en vellykket politisk artikulering av et tema er knyttet til de involvertes *motivasjon*: For at en sak skal bli tatt tak i og promotert bør det være noen som er oppriktig engasjert i den.

I tillegg til disse tre sidene ved framing-prosesser, er det to begreper som har stått sentralt i diskusjonen om ’framing’ som vi vil legge vekt på. For det første er det enklere å få gjennomslag for en sak om den lar seg tilpasse allerede eksisterende fortolkningsrammer, og særlig om den lar seg tilpasse eksisterende overordnede fortolkningsrammer (masterframes). For det andre er det blitt hevdet at det å få oppmerksomhet om en politisk sak krever at den har resonans i forhold til eksisterende fortolkingsrammer; ikke bare bør den passe inn, den bør også kunne bidra til en forsterking eller revitalisering av eksisterende ideologi. Uten resonans blir en ny sak lett underlagt eksisterende fortolkningsrammer. Med resonans vil saken få en mer selvstendig plass og i større grad kunne påvirke forutgående ’masterframes’.

2.2 Hvordan får politikk om biologisk mangfold et innhold?

Mens ’framing’-perspektivet først og fremst kan være til hjelp for å forstå hvordan en sak kan gjøres til en politisk sak, trengs i tillegg perspektiver om hva vi kan forvente vil være innholdet i ulike framing-prosesser. I det

følgende skal vi gi en knapp oversikt over hva vi kan forvente av innhold i fortolkningsrammer og hvilke andre (miljø-)politiske saker som kan ha resonans i forhold til biologisk mangfold.

Selv om man velger å framstille *Naturindeksen* som et politisk nøytralt redskap, er det like fullt klart at biologiske spørsmål generelt (Alexander and Numbers 2010) og biologisk mangfold mer spesielt ofte fortolkes politisk og ideologisk. I sin idehistoriske gjennomgang av begrepet biologisk mangfold, viser Farnham (2007) hvordan en rekke verdier har blitt knyttet til begrepet. Farnham peker på hvordan biologisk mangfold først handler om naturvern, og hvordan oppmerksomheten omkring trusselen om utrydning av ulike enkeltarter knyttes til begrepet biologisk mangfold og derigjennom løfter naturvernet opp på et høyere og mer generelt plan. På et grunnleggende nivå handler dermed biologisk mangfold rett og slett om begrunnelser for vern av natur. De mer instrumentelle begrunnelsene handler om å opprettholde de såkalte økosystemtjenestene og økonomiske og vitenskapelige interesser. Farnham viser videre hvordan biologisk mangfold på ulike tidspunkt og av ulike tenkere er blitt knyttet til mange av verdiene vi ellers finner i filosofiske og religiøse tilnærminger til naturen. Biologiske mangfold har ofte vært koblet til økofilosofien der man framfører ideen om ulike arters egenverdi og rett til liv (Devall and Sessions 1985; Luke 1988; Næss 1991). Av mer «dype» begrunnelser er også religiøse verdier brukt i miljøkampen (Botvar 1998; White jr. 1967). I forlengelsen av slike dyptloddende perspektiver finnes dessuten ulike ideer om alternative livsstiler der f.eks. ideen om «smått er godt» (Schumacher 1973), og økosofiens ideer om det gode enkle liv, har inspirert mange (Næss 1991). Et av argumentene som går igjen er at naturvern og opprettholdelse av biologisk mangfold er en forutsetning for at naturen skal være vakker og velegnet for rekreasjon. Som en del av dette har man også mer romantiske strømninger og ulike typer av landskapsdyrkelse («wilderness»). Tidligere studier viser at naturvernet står sterkt (om man presenterer det som en generell sak) i den norske befolkningen (Seippel 1998; Strandbu and Skogen 2000).

I tillegg til temaene med mer direkte kobling til biologisk mangfold, er det en lang rekke mulige politiske verdier og konflikter som kan tenkes å være aktuelle når norske politikere skal gi temaet biologisk mangfold et

politisk innhold. Historisk er norsk partipolitikk bygget opp rundt motsetningen mellom arbeid og kapital, mellom ulike næringer og i forhold til de såkalte motkultursakene (avhold, målsak og religion) (Rokkan 1987). Dette er skillelinjer der vi fortsatt kan vente at partiene posisjonerer seg: Naturvernet kan utformes som kapitalismekritikk eller gjenspeiles i ulik tro på betydningen av offentlig styring versus mer markedsbaserte mekanismer, og i siste instans en overordnet skepsis til styring eller større tiltro til «individuelle løsninger». For mange vil naturvernet, særlig i debatten om rovdyr, utfordre motsetningen mellom by og land: Hvem skal bestemme hvem som skal kunne bruke hvilken natur på hvilken måte? Flere har også pekt på at et kjennetegn ved miljøsakene i norsk politikk er knyttet til forholdet mellom vekst og vern, der de fleste partiene i praksis inntar en slags både-og-posisjon: «vekst med vern» (Jansen 1989; Aardal 1993).

Det er rimelig å anta at ulike miljø saker får mening i lys av hverandre. I vårt tilfelle vil vi forvente at biologisk mangfold vil bli vurdert i sammenheng med klimasaken som har vært den dominerende miljø saken de siste årene. Det er også noen helt konkrete sammenhenger mellom disse to spørsmålene: endringer i klima innebærer utfordringer for enkelte arter og økosystemer. Den overordnede og integrerende strategien i miljø politikken har lenge vært formulert som bærekraftig utvikling (Brundtland 1987), og igjen kan dette også være en måte å vinkle spørsmålet om biologisk mangfold.

Vitenskapen er i mange tilfeller både årsak til miljø problemene, mediet de blir oppdaget gjennom og middelet vi må stole på for å løse dem (Beck 1992). Følgelig er forholdet til vitenskap et tema som har vært sentralt særlig i forhold til klimautfordringen. En av grunnene til at dette har blitt slik er rett og slett at vitenskapen ikke lenger har den autoritative rollen den hadde: «What should be evident is that the nexus of science and society is increasingly an interaction prone to confusion and distrust. The citizen, bombarded by information, is unsure which expert to believe.» (Jackson 2005).

Tillit til kunnskap og vitenskap ligger som et bakteppe for mottakelsen av *Naturindeksen*. Vi antar at tillit til forskning og vitenskap (eller mangel på sådan) vil komme til uttrykk på flere vis. For det første er det et spørsmål om politikere og folk flest stoler på selve *Naturindeksen* og annen kunnskap om

biologisk mangfold. Deretter er et mer generelt spørsmål hvor man henter kunnskap, hvem stoler man på og hvem er man skeptiske til. I tillegg er et grunnleggende spørsmål hva man faktisk mener om forholdet mellom vitenskap og politikk. Klarer man å forholde seg til all kunnskapen? Finnes det nøytral kunnskap? Hvordan skal man eventuelt best forholde seg til at forskning er sosialt forankret?

I de senere år er det blitt vanlig, både i Norge (Skogen and Krange 2010; Sletteland 2010) og internasjonalt (Hamilton 2011; Hoffman 2011; McCright and Dunlap 2011), å tolke motstanden mot en omfattende klimapolitikk som en slags kulturkamp der de som er skeptiske til klimaforskningen representerer en kritisk holdning til en spesiell type av kunnskapsproduksjon og -forvaltning. Et interessant spørsmål er om vi finner sporet av en slik konflikt også i diskusjoner om biologisk mangfold.

3 Metode

3.1 Om fokusgruppeintervjuer

Utgangspunktet for prosjektet er at når ny kunnskap skal gi grunnlag for politisk relevante prioriteringer, må denne kunnskapen oppfattes, bearbeides og gis politisk mening i en kommunikativ prosess. Vi skal altså ikke avdekke en foreliggende og ferdig formulert oppfatning, men heller forsøke å se hvordan en forståelse blir seende ut etter at den er bearbeidet i en kommunikativ prosess der forskjellige aktører bidrar. Vi antar at kunnskapen som er presentert og samlet i *Naturindeksen* vil gjøres relevant i lys av generelle politiske standpunkter og tidligere kunnskap om natur og miljø. Ambisjonen er å få tak i hvordan dette foregår. Mer konkret er målet å få tak i (i) hvilke dimensjoner biologisk mangfold tematiseres langs, (ii) hva slags posisjoner langs disse dimensjonene som inntas av deltakerne i fokusgruppene og (iii) hvorvidt posisjonering langs disse dimensjonene eventuelt kan grupperes på en måte som gjør at vi kan identifisere noen idealtypiske framstillinger av biologisk mangfold som politikk.

En metode som er velegnet for å belyse nettopp denne typen av prosesser – hvordan kunnskap om et spesifikt tema tas opp, gis et innhold og en form og forvaltes – er fokusgruppeintervjuer (Halkier 2008; Morgan 1997). Et fokusgruppeintervju er en (semi)strukturert form for gruppeintervju knyttet til et mer begrenset tema (et fokus), hvor en eller to personer leder et intervju med et visst antall deltakere. Intervjuene har gjerne en uformell form og åpner for at deltakerne selv kan komme med egne tema og innspill, samtidig som intervjueren har en intervjuguide med tema som skal dekkes opp (Krueger and Morgan 1998).

Fokusgrupper har flere fortrinn når en skal studere politikk, oppfatninger og verdier. For det første forutsetter man at forståelsen ikke er ferdig foreliggende, men noe som blir til i løpet av intervjuet. For det andre snakker deltakerne med hverandre i fokusgrupper, mer enn til forskerne. Fokusgrupper gir derfor tilgang til deltakernes egne måter å ordlegge seg på (Tiggemann, Gardiner and Slater 2000). For det tredje gir fokusgrupper

innsikt i dialog og interaksjon mellom deltakerne fordi de forklarer seg overfor hverandre og kommenterer hverandres innspill: fokusgruppediskusjoner er «more than the sum of separate individual interviews» (Morgan 1996, p. 139). Fokusgrupper regnes derfor som egnet til å få fram verdier, holdninger og hvordan kunnskap forvaltes i en gruppe (Halkier 2008). Politiske diskusjoner har ofte en form som minner om den man finner i denne typen intervjuer, og metoden kan derfor også antas å være velegnet i forhold til akkurat de målsettingene vi har i dette prosjektet (Gamson 1992). Styrken til fokusgruppeintervjuer – at en forståelse blir til i en gruppe – er også en av metodens svakheter i det kommunikasjonsen kan bli mer preget av «group think» enn det som er rimelig å anta er tilfellet i mer realistiske situasjoner.

3.2 Utvalget

Deltakerne i fokusgruppeintervjuene er medlemmer i de ungdomspolitiske partiene til de seks største partiene i Norge: Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF), Fremskrittspartiets Ungdom (FpU), Kristelig Folkepartis Ungdom (KrFU), Senterungdommen, Unge Høyre (UH) og Sosialistisk Ungdom (SU). Det er flere grunner til at vi valgte ungdomspolitikere som deltakere i våre intervjuer. For det første tenker vi at disse er tydeligere ideologisk enn mer etablerte politikere (det var de enige i selv!), noe som kan være en fordel gitt at målet er å få fram idealtypiske forskjeller i politiske formuleringer. For det andre er dette en gruppe som er mindre orientert rundt det politiske spillet som preger den mer formaliserte politikken, noe som også kan tenkes å gi «renere» ideologiske posisjoneringer. Ulempen er selvfølgelig at vi mister noe av erfaringen og kompetansen som stammer nettopp fra den praktiske og instrumentelle politikken. For det tredje er det vanligvis antatt at ungdomsorganisasjoner er mer opptatt av miljøpolitikk enn moderorganisasjonene sine og dermed vil være godt egnet til å formulere miljøpolitiske synspunkter. Til slutt antok vi også at det rent praktisk ville være enklere å få tilgang til ungdomspolitikere og unge politisk engasjerte enn til mer etablerte politikere.

Erfaringsmessig er gjerne deltakere med felles erfaringsgrunnlag mer konkrete i fokusgruppeintervjuer enn deltakere i grupper som mangler felles referanserammer. Vi antok videre at dynamikken i grupper sammensatt fra

flere partier kunne endt opp mer som kappestrid og konkurranse, og mindre som en felles utforskning av tema. Ut fra dette valgte vi å sette sammen intervjugrupper med deltakere fra hvert enkelt parti heller enn på tvers av partier.

For å få arrangert intervjuene tok vi kontakt med leder på fylkeslagsnivå (hvilket fylke varierer noe, alle er fra Østlandsområdet). Denne kontaktpersonen formidlet enten kontakt videre til en annen som arrangerte gruppen for oss, eller tok denne jobben selv. De fleste var i utgangspunktet svært positive selv om det viste seg vanskelig å få gjennomført intervjuene på grunn av tidspress og mange andre aktiviteter i ungdomspartiene. Før intervjuene ble det presisert at deltakerne ikke først og fremst var ment å skulle representere partiet, og at vi i analysene ikke kom til å gjøre noe stort poeng ut av enkeltpartiets synspunkter. Vi har derfor ikke identifisert partiene ut over om de er på venstresiden (V1 og V2), i sentrum (S1 og S2) eller på høyresiden (H1 og H2). Videre har vi nummerert (# i tabellen under) deltakerne i hver gruppe slik at for eksempel deltaker nummer tre i det andre sentrumspartiet omtales som S2_3.

Vi ønsket at deltakerne skulle være mellom 18 og 25 år, men i noen tilfeller var enkelte av deltakerne 17 år. Samlet deltok 11 jenter og 19 gutter. Tabell 1 gir oversikt over deltakerne i undersøkelsen. I alle gruppene hadde noen lang fartstid i partiet og flere hadde verv i ungdomspartiet. Vi presiserte i henvendelsen til partiet at det ikke var noen forutsetning å ha natur og miljø som interessefelt, og det var få av deltakerne som hadde natur og miljø som sitt hovedfelt. Ingen av deltakerne hadde verv på sentralt nivå, men 16 hadde verv på fylkeslags- eller lokalt nivå. I fem av seks grupper var leder i det aktuelle fylkeslaget med.

Tabell 1: Oversikt over datamaterialet

Parti:	Antall deltakere	Gutter	Jenter	Gjennomsnittsalder	Verv*	Omtale i teksten
Høyreparti 1	5	4	1	19	1 av 5	H1_#
Høyreparti 2	4	3	1	18.5	1 av 4	H2_#
Sentrumsparti 1	6	4	2	21.5	3 av 6	S1_#
Sentrumsparti 2	4	4	0	23.25	3 av 4	S2_#
Venstreparti 1	4	1	3	20.75	3 av 4	V1_#
Venstreparti 2	7	3	4	20	5 av 7	V2_#
Totalt	30	19	11	20.5	16 av 30	

*Verv betyr her at de er med i styret for ungdomspartiet lokalt, kommunalt eller på fylkesnivå eller at de arbeider som sekretær på ulike nivå i partiet. To av deltakerne satt også i kommunestyret.

Intervjuene foregikk på ettermiddagen eller kvelden. Fem av intervjuene ble gjennomført i de respektive partienes lokaler, ett av intervjuene i våre lokaler. To forskere (forfatterne) var til stede. Den ene ledet diskusjonen, mens den andre observerte, bidro med spørsmål underveis, og sørget for at alle temaene i intervjuguiden ble tatt opp. Alle intervjuene ble tatt opp på lydbånd, og ble senere transkribert.

3.3 Design og datainnsamling

Innledningsvis holdt en representant fra Direktoratet for Naturforvaltning en innledning om naturindeksen som tok om lag 25 minutter. Etter presentasjonen var det anledning til å stille spørsmål til den biologiske fagekspertisen før den egentlige diskusjonen begynte og han forlot møtet. I to av intervjuene presenterte en av intervjuerne *Naturindeksen*. Dette ble gjort med utgangspunkt i den samme power point-presentasjon og det samme manuskript som i de andre intervjuene. *Naturindeksen* ble presentert i lys av det vi over har kalt en 'decisionist model' (Hulme 2009), der tanken er at vitenskapen leverer kunnskap og at politikerne har ansvaret for å gjøre normative og politiske vurderinger på bakgrunn av denne informasjonen. Det ble understreket at intervjuene ikke var ment å være noen kunnskapstest og at deltakerne sto fritt til å velge hva de selv ønsket å kommentere og diskutere. Varigheten til intervjuene varierte fra en til to timer.

Intervjuene var lagt opp som relativt åpne samtaler samtidig som vi hadde en intervjuguide som omfattet seks hovedtemaer med flere konkrete spørsmål innenfor hvert tema. Vi fulgte ikke intervjuguiden slavisk underveis, men lot gangen i samtalen styre rekkefølgen på temaene. Intervjuguiden fungerte således mer som en «sjekklister» på at vi dekket alle våre spørsmål. Første del av gruppeintervjuet handlet om hvordan *Naturindeksen* blir mottatt og vurdert. Deretter fulgte i de fleste tilfellene diskusjoner om troverdigheten til ulike former for kunnskap om natur og miljø mer generelt. Etter dette fulgte intervjuene litt ulike forløp, men alle var innom våre seks hovedtemaer og deres tilhørende underpunkter.

3.4 Interaksjon i fokusgruppeintervjuene

Som i hverdagslivet ellers fant vi også i våre intervjuer forskjeller i folks deltakelse. I noen grupper var det et fåtall som preget diskusjonen, mens det i andre grupper var en mer jevnbyrdig deltakelse. I to av gruppene i denne studien var det en av deltakerne som kunne relativt mye om og var interessert i biologisk mangfold. I den ene av disse gruppene viste «lederen» (som i og for seg ikke var så tydelig orientert om biologisk mangfold) interesse for og fulgte opp innspill fra denne informerte partikameraten. I den andre gruppa var «lederen» mindre interessert i å følge opp innspillene til den miljøengasjerte. I den førstnevnte gruppen fikk temaet biologisk mangfold god plass og vi fikk en av de mest nyanserte og detaljerte diskusjonene om *Naturindeksen*, mens den sistnevnte gruppa var en av de minst utbroderende. Erfaringen fra disse to gruppene tilsier at når de toneangivende i gruppa ikke er engasjerte, kan det være vanskelig å komme til orde med nye synspunkter. I gruppene med mer likeverdige deltakere var det en tendens til større uenighet (eller uavklarte spørsmål) mellom deltakerne enn i de gruppene der mer dominante personer satte sitt preg på diskusjonen.

3.5 Analyse

Etter hvert fokusgruppeintervju diskuterte forskerne hovedinntrykk fra intervjuet. De transkriberte intervjuene ble deretter analysert separat av hver enkelt forsker. Vi leste først transkripsjonene flere ganger og lagde oversikter over tema og undertema hver for oss. Det var i all hovedsak samsvar mellom disse analysene. Deretter diskuterte vi oss fram til hvilke hovedtema vi ville konsentrere oss om, og søkte gjennom intervjuene på nytt for å sjekke våre første inntrykk av datamaterialet.

I presentasjonen av analysene forsøker vi å få fram de ulike posisjonene gruppene hadde i forhold til disse hovedtemaene (som vi også omtaler som 'dimensjonene'), og i diskusjonen av resultatene fra analysene forsøker vi å finne fram til mer generelle mønstre i hvordan biologisk mangfold blir framstilt som en politisk sak.

I rapporten er mange og relativt lange sitat tatt med for å gi et inntrykk av innholdet og tonen i intervjuene, og for at leseren selv skal kunne vurdere

våre tolkninger. Sitatene er i hovedsak ordrette avskrifter av det som ble sagt. Noen få endringer er likevel gjort for å gjøre teksten lettere å lese. Disse endringene er minimale og består stort sett av at vi har tatt bort gjentakelser og unødvendige småord (som «eh», «liksom» og lignende). Denne språkvasken er anbefalt (se foreksempel Rapley 2001), fordi de fleste muntlige formuleringer fremstår som klønete og dumme hvis de skrives rett ut.

3.6 Etikk og personvern

Før intervjuene fikk kontaktpersonene skriftlig informasjon (se vedlegg) om prosjektet. Kontaktpersonen rekrutterte de andre deltakerne og informerte om undersøkelsen i forkant. Deltakerne i fokusgruppene ble innledningsvis informert om at det var helt frivillig å delta, og at de hele tiden ville ha mulighet til å trekke seg uten å oppgi grunn. Intervjuene ble transkribert og ikke-anonyme opplysninger som navn ble endret i transkripsjonene. Lydfilene ble slettet etter at intervjuene var transkribert. Ellers ble vanlige forskningsetiske hensyn fulgt. Personvernombudet for forskning ble konsultert om hvorvidt undersøkelsen var meldepliktig. Konklusjonen var at undersøkelsen ikke ble vurdert som meldepliktig.

4 Analyser

I det følgende blir analysene av datamaterialet presentert med utgangspunkt i de tre hoveddimensjonene diskusjonene utspilte seg langs. For det første handlet diskusjonene om biologisk mangfold som egen sak (4.2), og sentrale spørsmål var om dette var noe de var opptatt av, hvordan biologisk mangfold eventuelt ble begrunnet som viktig, og om det faktisk var en prioritert sak for deltakerne. Dernest var et gjennomgangstema vitenskapelig kunnskap som utgangspunkt for politikk (4.3), og viktige tema her var hvilke kunnskapskilder de brukte, usikkerhet og skepsis og i hvilken grad de hadde tillit til ulike typer forskning. Tredje hoveddimensjon dreide seg om biologisk mangfold som en del av den generelle politikken (4.4): hvordan biologisk mangfold sees i forhold til tradisjonelle ideologiske skillelinjer (venstre–høyre, by–land), hvordan biologisk mangfold fungerer som en politisk sak og hva slags virkemidler ungdomspolitikere så for seg som sentrale i denne sammenhengen. Målet er både å tydeliggjøre disse dimensjonene og hva de dreide seg om, og hvordan de ulike deltakerne posisjonerte seg langs disse dimensjonene. Før vi gjør dette vil vi imidlertid se nærmere på spørsmålet om hvordan *Naturindeksen* mer konkret ble tatt i mot av ungdomspolitikere (4.1): Forsto de den? Hadde de tillit til den? Trodde de den ville bli nyttig i politisk arbeid?

4.1 Mottakelsen av *Naturindeksen*

Framstår Naturindeksen som forståelig?

Som nevnt i metodekapitlet, presiserte vi at det ikke var nødvendig å ha natur eller miljøpolitikk som spesielt interessefelt for å delta i fokusgruppene, og så godt som alle deltakerne i fokusgruppeintervjuene viste seg også å ha andre politiske tema som hovedinteresse. I tråd med dette var det få av deltakerne som hadde spesielt mye kunnskap om biologisk mangfold, og i kun to av gruppene hadde man hørt om *Naturindeksen* før. Til sammenlikning hadde alle unntatt en gruppe hørt om Rødlista. Interessen for og

kunnskapen om biologisk mangfold og naturindeksen var altså i utgangspunktet ikke spesiell stor. Unntakene var en gruppe på venstresiden som var svært engasjert i bevaring av biologisk mangfold og en av sentrumsgruppene som mente målsettinger om bevaring av biologisk mangfold ofte kommer i konflikt med «fornuftig bruk av naturen». Det var også disse to gruppene som hadde hørt om *Naturindeksen* før intervjuet.

Alle forsto oppbyggingen av *Naturindeksen* i grove trekk, og alle hadde tillit til kunnskapen slik den ble presentert av representanten for Direktoratet for naturforvaltning. Det var ingen grupper som eksplisitt stilte spørsmål ved om Direktoratet var til å stole på, selv om den kritiske sentrumsgruppa var klart mer skeptisk og problematiserte kunnskapsgrunnlaget i langt større grad enn de andre gruppene.

To typer av kritiske merknader kom opp. For det første dreide det seg om *uklarheter i forbindelse med referansetilstandene*. Det som skapte usikkerhet var at de var så forskjellige, og enkelte stilte seg også spørrende til (nærmest på prinsipielt grunnlag) at mennesker i all hovedsak var holdt utenfor i alle referansetilstandene utenom en. Et av spørsmålene var hvordan en var kommet fram til referansetilstandene:

S1_3⁵: Jeg er veldig usikker på hva som veier mest her. At rådyr er veldig viktig, men hvor viktig er det med blomstene. Altså hvis du har en prosent mer enn i den indeksen ...Hva betyr det? Det skjønte jeg ikke helt.

At referansetilstandene ikke var ment å være politiske målsettinger ble akseptert av alle. Noen trengte likevel noe mer forklaring for å forstå hva dette innebar, og andre mente dette fort kunne skape misforståelser. Særlig problematiserte den sentrumsgruppa som var opptatt av at *Naturindeksen* kunne misbrukes, sammensetningen av indeksen:

S1_2: Det som jeg synes er litt merkelig er at man bygger sin egen oppfatning av hvordan det skal være, ikke sant. Man tar skogen det århundret, også tar du beitemarker det århundret. Også

⁵ Som forklart i metodekapittelet viser S1 her til Sentrumsgruppe1 og 3 til deltaker nummer 3 i denne gruppen. Vi bruker gjennomgående denne henvisningsmetoden videre i rapporten.

setter du ting som har flere hundre år i avstand sammen. Det blir veldig kunstig og unaturlig å sette sammen. Helhetsinntrykk er jo at ... det var veldig mye avveininger for og i mot hvordan man skal sette det sammen ... også blir det et stort kompromiss alt sammen, tenker jeg. Det gjør at man må være veldig forsiktig i hvordan man bruker det, og ikke trekke bastante konklusjoner. Ha litt i bakhodet at det er litt kunstig satt sammen, da ... Tenker jeg.

(...)

S1_1: Og så må jo politikerne sette målsettinger for hvordan vi ønsker at det skal være med vår menneskelige påvirkning. Og det kan slå ut begge veier, selvsagt. Jeg føler at referanseverdien er grei, men vi må prøve å ta den for den den er.

S1_2: Men, det er det jeg sier, da. Den er grei, men den er på en måte en avveining.

Mens S1_2 her dels heller mot å forstå referansetilstandene som idealtilstander, dels advarer mot å framstille referansetilstandene som et ideal, aksepterer S1_1 mer umiddelbart at referansetilstandene ikke er ment som idealtilstander, og må fortolkes for å gi mening politisk.

S1_1: Det jeg synes er viktig her er å si at det er ikke sikkert målet må være 1 for alle plasser. Hvis vi bestemmer oss for å bygge for eksempel hurtigtog til Bergen, så vil det få innvirkning på Hardangervidda, ikke sant. Du må være klar over at indeksen vil synke når vi setter i gang et inngrep. Da kan man ikke rope at nå har det falt så og så mye, hva skal vi gjøre for å bedre det? Nei, det var en konsekvens av at vi bygde den jernbanen. At du har det med deg hele veien. Det må jo også komme fram av rapporten. Så det ikke blir misbrukt av en motstående part.

For det andre var det en del kommentarer knyttet til *framstillingen*. Flere mente at *Naturindeksen* burde vært presentert enda *mer konkret og med flere eksempler* slik at man lettere kunne se for seg oppbyggingen av hver enkelt indikator.

V2_1: Jeg tenkte i stad når han holdt på med presentasjonen [refererer til presentasjonen av *Naturindeksen* i begynnelsen av intervjuet] at nå bruker han ordene data og indeks for mye. Erfaringsmessig så klarer ikke journalister henge med på sånt.

Ungdomspolitikere mente at oppbyggingen var komplisert, selv om de forsto den, og at det er store utfordringer i formidling av naturindeksen.

V1_3: Den er veldig komplisert. Det er så mange forskjellige økosystemer, det er vanskelig for folk som ikke har så veldig mye kunnskaper da. Som gjør at det ikke blir helt konkret.

I tillegg mente enkelte at *begrunnelsene for opprettholdelse av biologisk mangfold* burde vært tatt med i presentasjonen. Slik de fikk naturindeksen presentert, ble dette i stor grad tatt for gitt. Ungdomspolitikere mente at for å kunne formidle og i det hele tatt vekke interesse for naturindeksen både blant ungdom, politikere og folk flest, vil det være nødvendig å minne om eller forklare hvorfor biologisk mangfold er viktig. En kan ikke ta for gitt at folk er engasjert i opprettholdelsen av biologisk mangfold eller at de vet hvorfor det eventuelt er viktig.

Ekspertvurderinger var et tilbakevendende tema. Tillit til ekspertvurderinger tydeliggjør utfordringene med tillit til forskning på en fundamental måte fordi ekspertvurderingene mer enn andre data er lite gjennom-siktlige (de fikk da heller ikke presentert hvordan ekspertvurderingene er gjort). «Det er lettere å stole på objektive data, enn vurderinger, det sier jo seg selv» (H1_4). Også flere på venstresiden hadde tilsvarende vurderinger. Ekspertvurderinger ble omtalt slik i en av venstregruppene:

V2_2: Det gjør den kanskje litt mindre håndfast? (...) [med andre data] kunne man kanskje slått i bordet med litt større tyngde, at nå går det skikkelig dårlig med oter i Norge. Heller enn å tenke at kanskje det var mer oter før ...

V2_3: Men på den annen side, så er faglige utsagn veldig mye mer enn ingen ting (...) og så blir det vel bedre for hver gang. Tenker jeg.

V1_2: Rent intuitivt så har jeg litt problemer. For hvis du lager et objektivt system, sånn som de forsøker på... Du lager et system der du måler ting, og så sier systemet at der er det farlig, der er det problemer... Hvis folk som har interesse av å fortsette ting som de er, vil trekke systemet i tvil ... De vil jo ha et poeng, for du må jo ha eksperthjelp for å lage systemet.

Hovedinntrykket er at ekspertvurderinger aksepteres som en nødvendig del av *Naturindeksen*. Usikkerhet, både knyttet til ekspertvurderinger og referansetilstander, ble diskutert i alle grupper. Vi kommer tilbake til dette i den delen av kapitlet som handler om tillitt til forskning generelt.

Vurderes Naturindeksen som nyttig for utforming av politikk?

På spørsmålet om de vurderte *Naturindeksen* som nyttig for utforming av politikk, mente alle grupper, også den skeptiske sentrumsgruppa, at den nok ville bli brukt.

V2_2: Så lenge den blir fulgt opp. Vi var jo kjempeglade da det ble tatt opp i Soria Moria, at det skulle endelig bli målt. Man hadde ikke målt biologisk mangfold før. Men det viktige er jo hva man gjør med det. (...) hvert fylke og hver kommune. De gjør jo ikke alltid som ekspertene sier, det vet jo vi som har prøvd å få inn verneforslag lokalt. Det er jo ikke alltid det blir vernet. (...)

V2_1: Også tror jeg at helt praktisk kommunikasjonsmessig, at hvis vi skal bruke det her til å mene noe om noe, så er det viktig at det er tydelig hva som kommer fram. At den forklarer det på en måte som er forståelig. At det blir forklart på en tydelig måte som Gud og hvermann kan forstå.

(...)

S2_5: Det er jo veldig bra at de gjør det på en måte tilgjengelig, da. Det er jo vanskelige ting det her, jeg har jo ikke peiling, jeg. Mye ord og begreper og mye fakta som jeg ikke hadde skjønt, da. Gjøre det tilgjengelig for oss som kan lage politikk ut av det. Det tenker jeg (...)

S2_2: Nå har vi på en måte et verktøy som ikke bare måler utviklingen i hver enkelt art, men også samtidig mellom artene. (...) Ellers i samfunnet bruker man jo statistikk for å illustrere andre institusjoner, hvis man først skal argumentere. Da kan man jo bruke det her også. Og da har man jo på en måte et kraftigere verktøy. Når man har flere ting å spille på.

S2_1: Man kan legitimere meninger med det her, i alle fall.

S2_2: Det er på en måte mer sant, da. Når du ser på forholdet mellom dem ... Hvor mange som bruker det, det gjenstår jo å se, men at det i alle fall ... potensielt å ha litt større påvirkningskraft, da, enn hvis man bare bruker rødlista, da. Og da er det sikkert flere som vil bruke det.

På tross av flere grunnleggende problematiseringer, vurderte alle gruppene *Naturindeksen* som et fornuftig prosjekt, selv om en av gruppene altså var mer skeptisk enn de andre. De mener alle det er positivt å samle kunnskap på en slik måte at det blir tilgjengelig for folk flest og for politikere, og de tror også *Naturindeksen* vil bli brukt. Den gruppa som var mest kritisk (men også der var noen av deltakerne positive) var mest opptatt av at *Naturindeksen* kunne misbrukes.

4.2 Biologisk mangfold og natursyn

Er man opptatt av biologisk mangfold?

Når intervjuene beveget seg fra selve *Naturindeksen* over mot biologisk mangfold som et eget tema, ble deltakerne spurt om hva de assosierer med biologisk mangfold. Ulv, kongekrabber, regnskog, truede arter, regnskog, Amazonas ble nevnt som assosiasjoner. Det mest skeptiske sentrumspartiet assosierte til Natur og Ungdom.

Ungdomspolitikere var, med noen få unntak, i liten grad opptatt av biologisk mangfold, og det var ikke noe de tenkte på til vanlig. Likevel hadde opprettholdelse av biologisk mangfold en verdi for så godt som alle når det første ble gjort til et tema, men altså uten at det var en verdi som var langt framme i bevisstheten. Noen syntes også at de *burde* være mer opptatt av

biologisk mangfold. Inntrykket fra fokusgruppeintervjuene er altså at opprettholdelse av biologisk mangfold ikke er et veldig viktig tema for unge politisk engasjerte. Den følgende passasjen fra et intervju der deltakerne i utgangspunktet var nokså likegyldige kan illustrere gangen i en slags leting etter både standpunkter og argumenter; som et vekselspill mellom en generell anerkjennelse av at dette er viktig og manglende konkret og personlig engasjement i saken.

FORSK1 Biologisk mangfold, er det viktig for dere?

S2_6: For meg personlig? Nei. Uten å på en måte tenke meg noe videre om ... nei.

S2_2: Ja.

FLERE: Ja.

S2_1: Noen følelser for det ... det har jeg ikke. Men jeg har en stemme inni meg som sier «dette må du ta på alvor». Det er viktig. For eksistensen i ... i ... verden, på en måte.

S2_5: Jeg er ikke så opptatt av det.

S2_6: Jeg har ikke noen følelser for det. Jeg vet at jeg burde synes det var viktig. Hvis det ikke var biologisk mangfold så ville jo det påvirke økosystemene på sikt. (...) det vil jo påvirke hele den store sammenhengen, da. Etter hvert. Det ville jo tatt veldig lang tid, men ...

Etter denne felles letingen etter argumenter og standpunkter går de over til en mer ideologisk og prinsipiell diskusjon – et forløp som gjenspeilte seg i flere av gruppene:

S2_2: Problemet er jo at arter dør ut naturlig også ...

S2_6: Det kan hende vi hadde hatt et sterkere forhold til det, dersom det virkelig var ... fare. Altså ... et alvorligere problem ... for det er jo ikke det ... enda, da. (...)

S2_6: (...) Jeg har i alle fall ikke noe kunnskap om biologisk mangfold. Det er kanskje derfor jeg ikke engasjerer meg så mye...

Et av inntrykkene fra gruppene er at det heller labre engasjementet for biologisk mangfold, skyldes at klimaspørsmålet nå er den store miljøpolitiske saken og at biologisk mangfold kommer i skyggen av klimautfordringene. Samtidig var det også slik at en del var litt lei av eller skeptisk til betydningen av klimaproblemene og satte pris på et annet fokus i miljøpolitikken: «Jeg synes det er for mye klima, og for lite rett og slett gammeldags naturvern» (H1_1).

S2_6: Når vi snakker om miljø, så snakker vi om klima. Da vi fikk innkalling til dette i dag, og så at vi skulle snakke om klima ... jeg mener miljø, så tenker jeg «å! klima!» for det er stort sett det vi snakker om, når vi snakker om miljø! Det er det!

Videre hevdet noen at de antok at det var liten uenighet om disse spørsmålene i en norsk sammenheng og at det derfor var lite diskutert. De samme mente at det i mange andre land er større press mot naturområder og derfor rett og slett er et mer aktuelt politisk stridsspørsmål der. For mange skyldtes mangelen på engasjement at man ikke opplever biologisk mangfold som en presserende sak. På denne måten reflekterer politikernes syn funn fra forskning: at oppmerksomheten om ulike saker går i bølger eller sykluser (Downs 1972), og at risikooppfattelse er avhengig av type risiko (Slovic 1987).

H1_1: Norge er, det er veldig mye natur her da, og det er ikke noe krise sånn sett. Jeg har ikke følt det i hvert fall. At det biologiske mangfoldet eller naturen er i krise har i vært fall ikke gått inn hos meg

I de to venstregruppene var det større interesse for biologisk mangfold, «Det føles veldig viktig da, å bevare naturen, om jeg kan si det sånn. Vi har et ansvar» (V1_5). Like fullt var det bare i en av venstregruppene at biologisk mangfold var et tema de var opptatt av til daglig. Diskusjonen i denne gruppa ble da også langt mer nyansert og detaljert enn i de andre gruppene.

Begrunnelser for biologisk mangfold

Selv om det altså med ett unntak var vanskelig å finne den glødende interessen for biologisk mangfold, ga de aller fleste uttrykk for at opprettholdelse av biologisk mangfold hadde en verdi for dem. I *Naturindeksen* legges det vekt på de såkalte økosystemtjenestene – produkter (mat, materialer, vann ...), regulerende mekanismer (klima, rensing av vann...), kulturelle opplevelser og støttefunksjoner (jorddannelse, pollinering) (Nybø 2010) – når man skal begrunne betydningen av biologisk mangfold.⁶ I tillegg kan man også tilføye mer eksistensielle begrunnelser: at alt liv har en egenverdi.

På direkte spørsmål om hvorfor biologisk mangfold skulle være viktig, viste deltakerne først og fremst til instrumentelle og nyttebetonte hensyn («Noen arter kan vise seg å ha stor økonomisk betydning», «Vet ikke konsekvenser av reduksjon av biologisk mangfold», «føre var...»), mens de var lite eksplisitte i forhold til de mer grunnleggende økosystemtjenestene. Ut over dette, var det også veldig mye som handlet om estetikk og rekreasjon. Den ene venstregruppa som var opptatt av biologisk mangfold var den eneste gruppa som var innom alle begrunnelsestypene:

V2_3: (...) jeg liker å gå i skog og mark. Tenker at det er veldig fint, og vil veldig gjerne bevare det.

V2_1: Jeg tenker litt på effekten, da. Man vet ikke helt hva som kommer til å skje hvis for eksempel en type maur dør ut. Eller hvor vi ville ha vært hvis for eksempel en fugleart ikke hadde dødd ut. Det er viktig å ta vare på ting sånn som de er. (...)

V2_2: Jeg tenker litt sånn at det handler om å ta vare på ... Hvor mye kan menneskene ta seg til rette? Jo mer man bygger ut, jo mer man tar seg til rette i naturen, jo mer (...) Naturen tåler jo ikke all verden. Det har med klima og alt å gjøre. At man bruker mer og mer av ressursene. Man bruker naturressursene fortere enn de kommer tilbake.

⁶ Dette ble lite vektlagt i presentasjonen for ungdomspolitikere.

V2_1: Plutselig så har man gjort den ene tingen som er kjempeskadelig for en type sommerfugl. Det er jo det ... at en eller annen ting som vi ikke vet hvordan fungerer slutter å fungere

...

V2_1: Jeg mener at man skal bevare ting, ikke til enhver pris, men når det gjelder sjelden natur. (...) Jeg mener ikke at kakerlakkene har samme rett til å leve som menneskene, men ... (latter) Det er jo noen som mener at alle arter har like stor rett til å leve. (...)

V2_1: Det er jo ikke sånn at alt liv er likeverdig, men man trenger ikke ødelegge ting når man kan la være.

I denne ordvekslinga er de altså innom de fleste av de vanlige måtene å begrunne biologisk mangfold på. V2_3 er den som målbærer det estetiske. For han som friluftslivsutøver har biologisk mangfold en estetisk verdi. Førvar-prinsippet (her i hovedsak som en instrumentell begrunnelse) er framme, og i tillegg er det denne gruppa som går lengst i retning av at biologisk mangfold har en viss eksistensiell verdi for dem: Det har rett og slett en egenverdi. I denne passasjen finnes det imidlertid også motargumenter. V2_4 påpeker at biologisk mangfold ikke må få være en enerådende verdi og at andre hensyn bør spille inn i praktisk politikk. I denne ordvekslinga er hun i mindretall, og markerer dette med å slenge på «det høres kanskje litt fælt ut», etter at hun har argumentert for bruk og bygging og ikke bare vern av naturområder. Økonomiske begrunnelser var ikke så viktige for deltakerne i denne gruppa, men disse argumentene mente de var viktige overfor andre.

Også gruppene som ikke hadde biologisk mangfold som noe prioritert sak, trakk på estetiske og mer eksistensielle argument, formulert som konservatisme, for bevaring av biologisk mangfold:

H1_2: Jeg synes det estetiske er veldig viktig. Også for sjøen... Og at det fine og sjeldne landskapet blir bevart.

FORSK1: Hvordan vil dere begrunne det?

H1_2: Det er vårt ansvar som mennesker å opprettholde den bestanden som våre forfedre ga. Sånn at også andre folk kan ha glede av den.

H1_1: Vi er jo opptatt av generasjonsregnskapet – at naturen skal være i like god stand som når du benyttet deg av den...

Natursyn og spørsmålet om menneskelig påvirkning

En grunntanke i miljøfilosofien er at forståelse av naturen har betydning for bruk av naturen, og en viktig distinksjon går mellom et økosentrisk og et antroposentrisk verdenssyn. I det *økosentriske* har naturen verdi i seg selv, mens i det *antroposentriske* har naturen først og fremst verdi *for* mennesker (Næss 1973). Også innad i en befolkning er det variasjoner i natursyn. Seippel (1995) har i en kvantitativ studie funnet sammenhenger mellom natursyn og politisk aktivitet og forbruksmønstre. Et interessant spørsmål er ut fra dette om vi kan finne igjen spesielle *natursyn* fra diskusjonene i gruppene.

Selv om flere av deltakerne hadde innslag av noe man kan se som et økosentrisk natursyn, var det ingen som virkelig sto for et strengt økosentrisk syn. Alle fokusgruppene målbar i bunn og grunn et antroposentrisk natursyn, der det kom fram at opprettholdelse av biologisk mangfold måtte veies opp mot andre forhold.

V1_1: Jeg synes det er veldig bra at man definerer at alt har en egenverdi, at man skal ikke utrydde noe eller ødelegge noe med mindre det er en grunn til det. Prøve å være litt hensynsfull, for vi er så utrolig avhengig av naturen.

En annen forskjell i natursyn kom fram ved at venstresiden i større grad enn høyresiden betonte vern og naturens sårbarhet mens sentrum/høyre var mer opptatt av naturens robusthet. En tidligere studie (Buijs et al. 2008) har vist at det er forskjeller i hvor robust folk tenker naturen er, uten at dette ble koblet til politisk orientering. Vår studie viser klare forskjeller mellom høyre og venstresiden i denne saken. Uenigheten dreier seg dels om hvor sentral menneskenes rolle egentlig er for endringer av biologisk mangfold, noe som langt på vei kan sees som et spørsmål om i hvilken grad man anser naturen

som robust, og det i to betydninger. For det første ved at den i liten grad er eller lar seg påvirke av mennesker. For det andre ved at forstyrrelser og problemer med større sannsynlighet enn det mange i dag antar uansett vil bli løst (av naturen selv).

Særlig den ene gruppen fra høyresiden var innom slike argumenter og snakket mye om naturen som robust og at en ikke alltid kan prioritere bevaring av natur på bekostning av utvikling: «vi er mer opptatt av menneskelig utvikling»:

H2_3: Det jeg lurer litt på er hvor stor grad dette er eventuelt menneskeskapt. Det har alltid vært forandringer i mangfoldet rundt om, vi hadde jo dinosaurene før... I hvor stor grad vi kan påvirke, eller om vi har påvirket det i det hele tatt, eller om det bare er naturlig, det er det jeg lurer litt på. Det framkommer heller ikke her [i *Naturindeksen*].

FORSK1 Ja det mener de nok ...

H2_3: Det jeg lurer litt på er, det har jo alltid vært en naturlig utvikling, og når man da går inn og tukler med den. Si det er en naturlig utvikling på gang nå da, om vi går inn og tukler med den, hva kan da konsekvensen være? Hvis det da er sånn at det faktisk ikke er en menneskeskapt utvikling. Da blir det en menneskeskapt utvikling, om vi går inn og tukler med det.

H2_2: Mitt syn er at naturen helst i den grad det er mulig bør være upåvirket, sånn at vi verken griper inn for å redusere biologisk mangfold eller for å på en måte å øke biologisk mangfold.

FORSK1 Hvorfor skal naturen helst være upåvirket, hva er vitsen med det?

H2_2: Fordi naturfagene har lært meg at naturen går stort sett sin gang og det rangsystemet som er i naturen med at den sterkeste overlever det er et fint prinsipp som jeg liker å tro på.

Denne typen argumenter om at «naturen går sin gang» og «den sterkeste overlever» sto langt svakere i gruppene på venstresiden. Denne høyregruppa

som tidligere i intervjuet har støttet levedyktig rovdyrbestand, er altså i standpunkt helt på linje med venstrepartiene, men bruker argumenter vi ikke hører fra gruppene på venstresiden.

Den ene sentrumsgruppen, som tydeligst forfektet bruk av naturen som et ideal, hadde også et syn på naturen som robust.

S1_1: Jeg tror det er viktig det at man har en litt praktisk tilnærming til akkurat det her ... det er jo det at du bruker, også kanskje det forsvinner noen arter, og det er jo klart at det er beklagelig, men av og til så er det kanskje uunngåelig med den samfunnsutviklingen som vi ønsker å ha, så må du kanskje ofre litt for å få det sånn som du vil. Og noen arter er jo kanskje ikke nødvendige heller ... å ta vare på. Utenfor artens egen eksistens. Den er kanskje ikke til nytte for økosystemet eller for oss som mennesker. Det finnes jo de artene også, ikke sant. Kanskje vi klarer å gjøre nytten selv. At hvis det går dårlig for en art, at mennesket kan finne en måte å gjøre nytten på ... selv. For eksempel med rovdyr. At vi klarer å regulere bestanden selv.

S1_2: Jeg tenker også sånn, da, at når man bruker naturindeksen, så må man også la naturen være naturen. At den skal få utvikle seg, ikke at man skal ha et slags statisk nivå på alt sammen. For det er jo akkurat motsatt av naturen.

S1_2 følger her opp innspillet fra S1_1 og sier seg enig i en argumentrekke der naturen ordner opp selv; det er naturlig med endringer i naturen, og det ikke er så farlig om noen arter forsvinner. Men videre i samme diskusjon trekker han inn argumenter for et nesten motsatt standpunkt:

S1_2: Men man skal være litt forsiktig med det å gjøre veldig store inngrep, da. For det kan være veldig mange ukjente konsekvenser. For man vet ikke helt hvordan ting virker sammen. Og det er jo bra med det prosjektet her [*Naturindeksen*], at man får mer kunnskap om det, så man slipper å gjøre sånne store blundere (*feil*) for å finne det ut. Det var jo sånn i Kina hvor de skjøt milliarder med spurver, også plutselig ble det kjempemasse insekter. Såne ting, da. Men så er jeg litt enig med deg også [henvendt til S1_1], at det er kanskje ikke alle arter som er nødvendige, da. Men samtidig så er jeg litt sånn at ... æææh ...

de har liksom en egen verdi de også, da. Fordi de ... er til. Men samtidig ... igjen ... så bør man jo tenke at mennesket er jo biologisk sett også et dyr, da. Og vi er jo underlagt en del av de samme mekanismene som dyrene, ikke sant. Vi er jo en del av evolusjonen vi også. Og da ville det jo være naturlig at vi også konkurrerer med andre arter. Det er jo litt sånn vanskelig for oss å avgjøre. For det er jo mye for og imot. Så det blir jo sånn at jeg tenker man må være litt pragmatisk.

S1_1: Det er vel ingen som i utgangspunktet har lyst til å utrydde masse dyrearter, men det handler jo om hvor stor innsats vi skal gjøre for å ta vare på dem. Noen er jo kanskje til skade for andre dyrearter.

Samtidig er det også verdt å legge merke til at også høyregruppene påpekte at «det heller ikke er slik at en skal ha økonomisk utvikling for enhver pris» (H2_1), og som vi allerede har sett er diskusjonene i gruppene fra høyresiden også innom estetiske og eksistensielle argumenter. Men i tillegg trekker altså disse gruppene inn argumenter om at naturen er robust og at endringer i naturgrunnlaget er normalen.

Ordvekslingen over viser hvordan svært ulike synspunkter kan målbæres ikke bare i samme gruppe, men også av samme person. Grunnen er vel antakeligvis at dette er noe de sjelden snakker om slik at fokusgruppeintervjuet brukes til å famle seg fram til en mening, samtidig som det også er slik at biologisk mangfold faktisk aktualiserer motsetninger som gjør det vanskelig å forholde seg til dette på prinsipielt grunnlag.

Prioritering av biologisk mangfold

Selv om biologisk mangfold hadde en viss verdi for alle gruppene, ble det med unntak av den ene venstregruppen ikke uttrykt noe sterkt ønske om å prioritere bevaring av biologisk mangfold. Denne gruppa, som altså var oppriktig opptatt av bevaring av biologisk mangfold, ser imidlertid en rekke utfordringer med å gjøre biologisk mangfold til en prioritert sak. På det andre ytterpunktet var sentrumsgruppa som mente biologisk mangfold ikke burde få høy prioritet:

FORSK1: Er biologisk mangfold viktig for dere sånn personlig?

S1_2: Det blir jo sånn ... jeg tenker at vi mennesker har jo også vår rett til å leve her, da. Men samtidig har dyrene det, så det er jo viktig at man ikke påfører noe unødig skade, da. I den grad man kan det, men det må jo sees opp mot andre mål, da. Noen ganger er man nødt til å bygge en jernbanelinje over fjellet, ikke sant. Men andre ganger så trenger vi kanskje ikke dumpe søpla vår der. Altså, det er viktig, men at det ikke må bli helt blindt. Vi mennesker også har en rett, da. Til å gripe inn i naturen.

S1_3: Jeg tenker litt mer ... om vi har 200 fluesorter, eller om vi har 10, så er ikke det så veldig viktig for meg. Men hvis vi for eksempel mister en essensiell del av økosystemet, som bien eller (...) reiner beiter ned, så ...

Dette standpunktet hadde en viss gjenklang hos begge gruppene fra høyresiden, men det er i vårt materiale helt klart denne sentrumsgruppa som tydeligst målbar bekymringen for at bevaring av biologisk mangfold skulle få for stor innvirkning på praktisk politikk.

4.3 Om vitenskap og biologisk mangfold (og klima)

Et sentralt spørsmål er hvor de politisk interesserte henter kunnskap om natur og miljø. Siden kunnskapsnivået knyttet til biologisk mangfold var relativt lavt og vi antok at flere hadde et aktivt forhold til kunnskap om klima, inkluderte vi også klima i diskusjonen om troverdighet, tillit til og nytte av forskning. Flere deltakere brakte klimaproblematikken inn i debatten av seg selv.

Hvor henter de kunnskap fra?

Spørsmålene om hvor man henter kunnskap fra, hvem man stoler på og hvem man ikke stoler på, avstedkom ulike svar. Når det gjelder helt konkrete kilder til kunnskap, spenner de fra det mer dagligdagse der aviser nevnes, og det skilles mellom tabloidaviser og «seriøse aviser». Filmer og dokumentarer ble nevnt, og flere grupper var innom Al Gores film om klimaproblemene. En av deltakerne nevnte også biologisk-mangfolds-bloggen.

Videre er det flere av gruppene som nevner miljøorganisasjoner, ofte med en viss skepsis, og her var høyre–venstre aksene tydelig. Begge venstregruppene ville brukt Natur og Ungdom (NU) selv om den ene gruppa riktignok insisterte at de bare ville se på tallene, ikke ordene. Den andre venstregruppen mente at siden NU stort sett delte deres grunnsyn ville de hentet argumenter derfra. I den grad høyresiden brukte kunnskap fra organisasjoner, var det Bellona heller enn NU som ble nevnt.

En av gruppene refererte til at de hadde ordninger for kunnskapsformidling i partiet. Flere andre nevnte at hvis de for eksempel skulle stille opp på en skoledebatt om et tema, så kunne de forhøre seg med andre personer i partiet om synspunkter og kilder.

Med unntak for en som nevnte Cicero (klimaforskning), og noen som nevnte Statistisk sentralbyrå, var det lite fokus på forskningsinstitutter som leverandør av kunnskap. De færreste nevnte for eksempel hjemmesider til forskningsinstitutter som kilde til kunnskap om natur og miljøspørsmål, og kjennskapen til naturfaglige forskningsinstitutter var heller dårlig: «jeg visste ikke at vi hadde et havforskningsinstitutt, jeg». Og gå direkte til kilden for å finne fram til forskningsresultater er altså ikke vanlig blant ungdomspolitikere, og de forholdt seg altså først og fremst til forskning slik den formidles gjennom medier og dels gjennom miljøorganisasjoner, og det er da disse som har den viktigste jobben når det gjelder å formidle forskning.

Usikkerhet, skepsis og tillit

Som en bakgrunn for vurderinger av de mer konkrete kunnskapskildene kan det være interessant å merke seg den grunnleggende usikkerheten – ikke bare skepsis – knyttet til kunnskap om miljøspørsmål som vi fant hos så godt som alle deltakerne.

S2_2: Jeg har jo ikke noen kompetanse, eller så å si min egen mening om det er menneskeskapte klimaendringer eller ikke, man hører jo på ekspertene. Du må jo det.

S2_1: Jeg hører på hva andre har å si, også vet jeg ... Det er jo bare sånn at en forsker han tror jo som regel alltid noe om det han vil finne. Og av og til så blir det litt likere det han håpet han skulle finne enn ... det er jo alltid en målsetning å finne det

motsatte resultatet av det man tror man skal finne. Men likevel så blir det ... usikkert. Så ... man har jo mange kilder for å skape seg et inntrykk.

S2_6: Jeg synes det er kjempevanskelig, og det gjør kanskje at du [henvendt til S1_1] ikke tror på noen, men jeg tror jo på alle.

Latter.

S2_6: Jeg har ikke peiling selv. På mitt felt så er det jo eksperter som mener alle mulige forskjellige ting. Og jeg tenker, da er jo eksperter på andre områder like uenige om mange ting, da (...) Klimapanelet i FN på den ene siden, også er det forskere på den andre siden som bare ...

(...)

H2_3: Det er jo akkurat som det der at om du leter etter tallet 21 i alt sammen så finner du det. Det er sånn med alt, om du leter etter det så finner du det til slutt. Og om de har en agenda og leter etter, så kan de lett bevise det. Akkurat som jeg kan bevise at de ikke er menneskeskapte og at klimapanelet til FN driver ... og bare spekulerer og endrer statistikkene sine hele tiden. Det er jo, det er ikke troverdig.

I hovedsak henter deltakerne rimelig nok informasjon fra kilder de på en eller annen måte stoler på. Å stole på betyr imidlertid ikke her at de nødvendigvis regner informasjonen som objektiv. De kan også hente informasjon fra kilder de vet har en agenda. Kontroversene var helt tydelig omkring miljøorganisasjoner som kilde til kunnskap. En av sentrumsgruppene kunne absolutt ikke tenke seg å hente kunnskap fra en miljøorganisasjon.

S1_1: Jeg er veldig kritisk til miljøorganisasjoner. Ja *de* hører jeg *ikke* på! Jeg stoler mer på offentlige instanser.

Han får klar støtte for dette synet av de andre i gruppa. Den andre sentrumsgruppa kunne derimot tenke seg å hente bakgrunnskunnskap fra en miljøorganisasjon.

S2_4: For eksempel Natur og Ungdom har jo veldig mange prosjekter om miljøspørsmål og kontaktpersoner som jobber med en rekke aktuelle problemstillinger, som også er en god kilde til informasjon om miljøpolitikk.

S2_6: Men det er jo ikke nøytral informasjon, da

S2_4: Overhodet ikke.

Her presiseres det at en kan bruke en miljøorganisasjon som kilde, selv om en vet at denne organisasjonen har en agenda. En av høyregruppene avviste miljøorganisasjoner med henvisning til at miljøorganisasjoner har en for klar politisk agenda; «de har til formål å bevise at klimaendringer er menneskeskapt (...) og da blir det et for påvirka syn etter min smak (H2_2)».

Når det mer konkret gjelder klimapanelets forskning, forklarer S1_2 at han opprinnelig hadde tillit til FNs klimapanel, men etter hvert har han snudd i saken og har blitt langt mer skeptisk. I samme slengen føyer han til at han har blitt mer skeptisk til miljøorganisasjoner. En av deltakerne i denne gruppa heller mot å stole på klimapanelets konklusjoner, men han er i klart mindretall og har heller ikke noe gjennomslag for sine synspunkter i denne gruppa

S1_3: Jeg tror at det er menneskeskapte endringer. Og jeg tror at de har veldig mye rett i veldig mye av det de sier, men ...

S1_1: Jeg tror at det er litt krisemaksimering ute og går fra det offentlige ... som belager seg bare på FN sitt klimapanel. Jeg tror man må ta noe med en klype salt, men det er jo greit å være litt føre var også i dette klimaspørsmålet. Å være litt føre var, men allikevel ha en litt fornuftig tilnærming til det. Vi trenger ikke si at alt går ad undas selv om vi kjører bil. Det er ikke nødvendigvis sånn.

S1_2: I England hadde jo forskere holdt igjen resultater, ikke sant. De hadde jo alt for liten stab til å klare å koordinere dette arbeidet. Og da tenker du sånn, for det første, du kan jo ikke få forskerne til å legge for mye ære i det de forsker på, for da vil de jo si at jeg har rett uansett. Og det andre er at når de gir så lite penger

til det, så ... Hvis det er så viktig, da ... hvorfor er det da 11 mann som (...) jeg har jo også snudd litt ...

Selv om S1_1 her tidligere i ordvekslinga sier at han stoler mer på offentlige instanser enn på miljøorganisasjoner, tror han samtidig at det er «litt krisemaksimering ute og går fra det offentlige» og at noe av det skyldes at de baserer seg for mye på FNs klimapanel. De to venstregruppene hadde på sin side stor tiltro til klimapanelets konklusjoner

FORSK1 En ting som har vært mye diskutert, FNs klimarapport – er dette noe dere har forholdt dere til?

V1_1: Vi stoler på FN-forskningen

FORSK1 Hvorfor?

V1_2: For min del, fordi det er så stort flertall av forskere som sier det. Det er mer sannsynlig at det er de som har rett enn de andre. Og så er det litt det der føre-var greia, jeg vil helst ikke ta sjansen på at det ...

V1_3: Det virker veldig sannsynlig og da,

V1_1: Man vet ikke om miljøendringene er menneskeskapte eller ikke, men man håper det, for da kan man gjøre noe med det ...

FORSK1 Klimaskeptikerne, kan det være litt bra med den typen kritikk?

V1_3: Jeg synes det er bra at det er debatt om det. For det skal jo være slik at man kan høre alle sider om det ... for man merker at når man diskuterer noe som er mer eller mindre fastslått ved vitenskap, ... Da ser man jo veldig tydelig at det er interesser og partier og slikt.

I en av høyregruppene og en av sentrumsgruppene sto de såkalte «klimaskeptikerne» nokså sterkt, og det var i gruppene med mest skepsis til FNs klimapanel vi fant den mest detaljerte kunnskapen om FNs klimapanel også.

FORSK1 Diskusjonen som har vært omkring klimapanelet, hva syns dere om den?

H2_1: Jeg har jo engasjert meg ganske mye i det, og var i slutten av 2009 med på klimatoppmøtet i København. Men da med på skeptikersiden hvor vi blant annet var på foredrag med flere av de verdensledende innen sitt felt av de som er på den skeptiske siden. Så jeg henter jo veldig mye informasjon fra de også, når de kommer, for eksempel, NIPCC, altså ikke intergovernmental [...] ikke sant, men nøytrale forskningsrapporter. Følger mer med på de da, rapporter som ikke er politisk styrt. For det er jo rett og slett det FN's klimapanel er, det er jo politisk styrt.

FORSK1 Hva tenker du er de gode argumentene mot klimapanelet da?

H2_1: Nei, det er jo ... forskere har jo kommet med sine innspill, men så er det jo politikere som sitter og velger hvilke innspill som skal være med i konklusjonen. Så, det er jo en grunn til at vi har massevis med forskere som har gått til sak mot FN for å få sitt navn fjernet fra forfatterlisten. For de sier at, ja, jeg har skrevet det, men det er tatt helt ut av sammenhengen, og kan ikke brukes. Det er jo blant annet også norske professorer som har tatt kontakt med FN for å få fjernet sitt navn fra rapporten.

Også i den ene sentrumsgruppa var det utstrakt skepsis til FN's klimapanel, og mest av alt kom dette til uttrykk som en slags pragmatisk holdning til forholdet mellom konkret praksis og abstrakt kunnskap.

S1_2: Det er jo helt umulig for meg, da, å finne ut noe om det, ikke sant, for de klarer nesten ikke det de heller. Problemet er jo ... når du ser hvor mye de legger i det ... og så få høre at ting har blitt holdt tilbake, ikke sant. Det blir jo sånne ting folk fester seg til. Mens metrologiske likninger og sånn, det er det jo ingen av oss som forstår oss noe på.

S1_1: Jeg er vel litt sånn halvveis skeptiker selv. Jeg registrerer at det er klimaendringer, men jeg tror ikke de er så menneskeskapte som de skal ha det til, fordi klimaendringer har det vært hele veien, men det har ikke skjedd så raskt [før], jeg er enig i det. Men jeg

tror ikke vi klarer å unngå en klimaendring uansett hva vi gjør. Kanskje redusere hastigheten, men ... det er på en måte det vi må prøve på, for klimaet kommer til å endre seg kontinuerlig hele tiden, for det har det gjort i alle tider. Vi klarer ikke å stoppe klimaendringer, det gjør vi ikke. Men redusere hastigheten på klimaendringene. Det de sier med at det er menneskeskapt ... Det er ikke menneskeskapt, det er menneskeframskyndet ... kanskje. Så hvor mye skal du legge i å bremse noe som uansett kommer?

I motsetning til biologisk mangfold, var klimaendringer noe de hadde gjort seg opp meninger om og hadde ganske klare svar på. I denne saken finnes et klart politisk landskap. Begge venstrepartiene hadde tiltro til konklusjonen i FNs klimapanel: «Vi stoler på FN-forskningen». En høyregruppe tilsluttet seg de såkalte klimaskeptikerne. Denne gruppa hadde også mest detaljkunnskap, de kunne og brukte navn på representanter for sitt syn. Også i en av sentrumsgruppene er det en viss sympati for klimaskeptikere. Men denne gruppa er mer sammensatt og de ulike deltakerne har ulike syn, og veksler også selv mellom ulike synspunkter. Selv om de såkalte klimaskeptikerne har en marginal posisjon i forskningsfeltet, har de altså nokså stor innflytelse i gruppene som deltok i denne studien.

Tillit til forskning generelt

Diskusjonen dreide seg også om tillit til forskning generelt. Mange av de samme argumentene var framme i de fleste gruppene. Fokusgruppedeltakerne både stoler på forskning og mener det er mye usikkerhet. Alle gruppene var innom argumenter som at «all forskning kan misbrukes», men resultatet av diskusjonen var forskjellig. Igjen er argumentene som er framme nokså like i alle grupper, men hvilke argumenter som veier tyngst er forskjellig fra gruppe til gruppe, og de endte opp med nokså forskjellige standpunkt.

S2_5: Hva skal vi gjøre med det ... denne usikkerheten. Si at vi er på Stortinget, da. Hva skal vi gjøre med det? Vi er jo ikke biologer ... Vi vet jo ikke hva usikkerheten sier ... Jeg hører hva du sier, men jeg har ikke noe grunnlag for å forstå det.

- S2_1: Man må jo ikke dekke over ting, da.
- S2_5: (...) Det er en usikkerhet ved forskning uansett, da. Og det tenker jeg vi ... politikere kunne vært bedre på ... enn det vi er i dag (...)
- S2_2: Men nyansene kommer jo som regel ikke fram i politikken, for man skal jo som regel slåss for sitt eget standpunkt og du sier gjerne ikke alle motargumentene heller, da.

(...)

- V2_2: Det flyter over av informasjon om klima, og det er forskjellige ting hver dag. Det er forskjellig hvor alvorlig det er, det er forskjellig om man tror på klimatrusselen i det hele tatt. (...) også blir det vanskelig for folk å skille ut. Og så er det plutselig politikernes jobb å drive forskning! De skal jo bare ta avgjørelser ut fra det. Men plutselig har man forskjellige forskningsrapporter, og man ser forskjellige resultater hver dag.

Den gruppa som tydeligst stolte på forskning, problematiserte også tydeligst problemer med å bruke forskning:

- V2_1: Det kan være vanskelig i mylderet å finne det du skal ha, og uenigheten innen alle mulige forskningstemaer kan jo brukes ganske taktisk i en debatt. Så folk ikke har mulighet til å tilbakevise deg og i et ikke-forsker miljø så kan alt misbrukes, den ene forskeren som kanskje mener litt rare ting, den kan bli gull verdt for noen.
- V2_3: Så det er litt det da at de fleste har ikke (...)
- V2_1: Jeg har jo lært at man skal være skeptisk, særlig innen samfunn og usikre områder, så skal man jo lese begge sider da ...
- V2_2: Problemet med å bruke forskning er at, herregud, nå holdt jeg på å si folk flest igjen, men inkludert meg sjæl, at, jeg vet ikke forskjell på det og det navnet, (...) Jeg skjønner at når du har noen som sier «ja, jeg synes det er kaldt i vinter ...», men med

en gang man begynner å dyngte forskning på folk så er det skikkelig vanskelig.

V2_1: Retorisk framstilling og at alt er enkelt og tilgjengelig og at ikke innledningen til naturindeksen er metodebruk, men at det kommer en forenklet rapport, i fine farger i stedet, som sier dette betyr det, egentlig, dette er konklusjonene. Skoleklassesett rett og slett.

På spørsmål om hva som bør være de viktigste politiske virkemidlene i arbeidet med biologisk mangfold, kommer det ene høyrepartiet, etter å ha snakket om at naturvern og bekjemping av forurensning er viktig til at det også bør være slik at « ... at man driver med mye forskning på det.»

V2_4: Det går bra... jeg synes det er veldig viktig med verning og alt det der, men det er jo like viktig å drive, liksom, målrettet forskning. (...) men hvis man liksom gir mer penger til forskning på mer miljøvennlige måter å ... havteknologi ... hva heter det? Bølgekraft. Forskning på alternative energikilder.

En annen posisjon som sto sterkt i særlig det ene sentrumspartiet var en mer praktisk eller pragmatisk tilnærming til hva slags kunnskap og innsikt som bør legges til grunn for miljøpolitikken.

S1_1: Jeg vil si erfaring gjennom mange års bruk bør ligge til grunn for beslutninger. Det er klart, jeg tror ikke problemet er den daglige driften av for eksempel skogen. Det handler vel om større naturinngrep som storsamfunnet skal inn å regulere, og det er for så vidt greit. Men det er disse mindre inngrepene som blir gjort, som at du bygger en skogssti eller en vei, eller små kraftverk ... de tingene og den påvirkningen den har på veldig lokale miljøer, det tror jeg helst de som bor der bør ta en vurdering på.

På spørsmål om det er stor forskjell mellom *Naturindeksen* og kunnskap fra miljøorganisasjoner, svarer en av deltakerne i den ene venstregruppa: «det føles mer vitenskapelig og objektivt riktig». Dette oppsummerer vårt inntrykk av deltakerne. De har generelt sett stor tillit til *Naturindeksen*.

Det har kanskje noe med den konkrete intervjusituasjonen å gjøre der de har fått *Naturindeksen* presentert av en som virker kompetent og tillitsvekkende – og som svarer oppklarende på spørsmål de har. Den personlige framstillingen av en tillitsvekkende person kan ha bidratt til å styrke tilliten til *Naturindeksen* – særlig siden dette er et saksforhold de i utgangspunktet hadde liten kunnskap om.

4.4 Politisk ideologi og biologisk mangfold

Om biologisk mangfold skal gjøres til en politisk sak, må det knyttes til allerede eksisterende politikk, og da særlig på to måter. For det første må saken knyttes til en politisk ideologi der allerede eksisterende verdier og motsetninger vil være viktige. For det andre er det et spørsmål om mer praktiske vurderinger: hvordan kommuniserer man en sak som biologisk mangfold, hva slags målsettinger bør man ha og hvilke politiske virkemidler er mest relevante for å nå disse målene.

Politisk ideologisk landskap 1: Høyre–venstre

Som nevnt tidligere er det flere, både på høyre- og venstresiden, som vektlegger at biologisk mangfold representerer et felles politisk tankegods, om enn ikke, eller kanskje akkurat derfor, så høyt prioritert. Samtidig heller flere mot det mer tradisjonelle synet at biologisk mangfold nok har høyest prioritet på venstresiden og i noen sentrumspartier.

H1_1: Jeg tror at på den politiske skalaen i Norge, tror jeg alle er enige om at naturvern er viktig, altså at biologisk mangfold er viktig. Det er klart, noen er mer ekstreme enn andre ... Det er klart, Frp er jo kanskje det noen vil oppfatte som lite miljøvennlig ..., men jeg tror det er litt mediefyll. Bare man sier at oljeindustrien er en god ting for Norge så blir man stemplet som miljøverstering. Jeg tror i bunn og grunn alle partiene er enige om at biologisk mangfold er viktig, og naturvern. Det er klart, SP er ikke for ulv, men bortsett fra det, man finner vel alltid unntak da.

FORSK1 Hva tror du de fra AUF og SU vil svare på et sånt spørsmål?

H1_2: Tror nok de vil ha en, vet ikke, mer sånn, skal ikke si fiendtlig holdning, tror nok de vil se høyresiden som veldig miljøsynder da. Samtidig som under deres egen regjering har jo CO2 utslippene gått kraftig opp. Kan ikke si de har fått så veldig mye skryt for den jobben de har gjort for miljøet.

H2_1: Jeg tror nok kanskje at venstresiden gjerne er mer opptatt av det, fordi de *er* mer sånn. Det blir jo litt snudd om på hvem som er konservative. De er mer konservative og vil ha ting sånn som de er, men jeg kanskje føler at høyrepartiene er mer fokusert på den menneskelige utviklingen,

FORSK1 Hva tror dere at de tenker om dere?

H2_1: Jeg tror at de tenker at vi skal jevne alt med jorda og bygge parkeringsplasser

Formuleringene til H2_1 her; «høyrepartiene er mer fokuserte på den menneskelige utvikling» gikk igjen i ulike varianter i begge høyrepartiene.

S2_6: Altså... instinktet mitt sier at det er en sånn helt typisk venstresak. En sånn sentrum–venstresak. Folk på høyresiden som er opptatt av miljø, det er ikke det, men ...

S2_1: Jeg tror at det er Venstre, Krf og SV som vil legge til grunn at det her er faktisk noe vi kan snakke om (...) Store deler av Arbeiderpartiet og Høyre vil ikke bry seg så veldig om det, før det skjer noe som Norge må hjelpe til med. Frp har ikke interesse av å peke på det.

FORSK1 Biologisk mangfold – er det en sak som hører hjemme i partiet?

S2_5 Det er jo det vi bygger vår politikk på; menneskeverd. (...) ansvar. Ta vare på biologisk mangfold, fordi det har en verdi i seg selv.

S2_1: Det tror jeg vi kan være enige om.

Politisk ideologisk landskap 2: Fra det lokale til det globale

I alle gruppene ble det, mer eller mindre eksplisitt, klart at spørsmål om biologisk mangfold og naturvern utfordrer forholdet mellom sentrum og periferi (by og land) fordi mange av de aktuelle tiltakene vil legge begrensninger på lokal og regional utvikling. Spørsmål om hvem skal ta hvilke beslutninger ble med det sentralt i alle gruppene; fra det globale til det lokale.

Alle gruppene så fordeler og ulemper med både lokale og sentrale beslutninger. Begge venstregruppene, samt en av høyregruppene og en av sentrumsgruppene, helte ganske klart mot at beslutninger knyttet til biologisk mangfold bør tas sentralt.

H1_2: på kommunalt plan, hvis hovedinntekten til den skogdekte kommunen er skogsdrift så vil de så klart ha lyst til å hugge ned så mye skog som mulig. [Selv om] lokaldemokrati er bra og avgjørelsene bør tas så nær som mulig, så ser jeg at sånne ting bør tas nasjonalt. Finne en rettferdig balanse.

FORSK1 Problemet med å ta det lokalt vil være...?

H1_2: Det vil jo være hvis en kommune, en liten kommune som livnærer seg av skogsdrift, så gidder ikke de å si nei, vi hugger ikke skog. Da får ikke kommunen inntekter

H1_3: Samtidig er det på en måte viktig at vurderingene tas på et kommunalt nivå, heller enn at det tas på nasjonalt, Man må ta en individuell vurdering ut fra enkeltilfeller, heller enn å sette en standard for hvor mye skog det skal bevares i hver eneste kommune eller fylke.

H1_1: Også er det også sånn med ulv, ..., hadde Hedmark og Oppland fått lov til å bestemme hadde det ikke vært ulv. Så noe må nok dessverre styres i Oslo. Men, man må høre på alle næringsinteresser før man tar avgjørelser og beslutninger

I ordvekslingen ovenfor er det enighet om at de viktige beslutningene må tas sentralt, selv om de aller fleste er opptatt av å ta hensyn til og integrere lokale i beslutninger.

S2_2: Når det er større systemer, så må det være Stortinget som bestemmer. Det skal jo ikke være kommunestyret som

bestemmer om... naturmangfoldet i Norge. Det må jo være en helhetlig politikk.

S2_6: Det er klart at det er Stortinget som må bestemme.

En av høyregruppene og en av sentrumsgruppene heller derimot tydelig mot at flere beslutninger må tas lokalt:

H2_3: Det er jo litt den samme greia som oljeboringen i Lofoten. At vi sitter her i Oslo og skal bestemme for vi vil ha et fint sted å dra til på ferie liksom, det kommer til å ødelegge sjøen der. Det blir veldig ... På mange områder så blir det vanskelig for oss å si hva som faktisk er viktig siden vi ikke har «first hand experience» med hva som egentlig er greia.

H2_1: Der har man jo igjen litt det poenget med at menneskelige hensyn og menneskelig utvikling er viktigere enn biologisk mangfold. Sånn at hvis man får for store negative konsekvenser for den menneskelige utviklingen, så mener jeg at det... I forhold til oljen for eksempel da, så vil det ha enorm betydning for Lofoten-Vesterålen, (...) Menneskelig hensyn må da komme foran. Det betyr jo ikke at man trenger å ødelegge mest mulig for å ødelegge, men WWF har jo vært ute med en rapport som mener at man statistisk sett kan bore etter olje i Vesterålen/Lofoten i 160.000 år før man vil få en stor oljekatastrofe. Så, man må selvfølgelig ha konsekvensutredninger, og hvis man begynner å bore etter olje i Lofoten, hvis det medfører at all fisken vil dø så bør man selvfølgelig vurdere det. Men om en konsekvensutredning sier at her går det fint, det vil kanskje ha visse negative konsekvenser i enkelt områder, men hvis ikke de blir for store, så mener jeg at man må la menneskelige hensyn komme først.

(...)

S1_1: Vil man at de skal påvirke så mye, eller vil man det ikke? (...) den elva, og det kommer til å se litt annerledes ut, men det er noe vi er villige til å gjøre for at vi skal ha en stabil strømproduksjon, for eksempel? Og da synes jeg det er litt feil at det skal sitte noen i Oslo og bestemme hvordan vi vil at den

dalen skal se ut, om man har vann i den dalen eller ikke, ikke sant. Den beslutningen kan den lokale kommunen i alle fall påvirke i større grad enn de gjør i dag. Så jeg vil ha en veldig lokal påvirkningskraft. Større enn i dag. Men jeg ser jo at det må være et litt større ... at fylkesadministrasjonen går inn og griper inn hvis vi handler feil, da, men litt mer lokal. Det må det.

Beslutninger bør tas lokalt, og det bør gjøres i større grad enn i dag hevder de i denne sentrumsgruppa. Men de er også inneforstått med at noen større beslutninger må legges sentralt.

Når det gjelder det biologiske mangfoldets globale dimensjoner, dukket disse opp allerede da vi innledningsvis spurte om hva de assosierer med biologisk mangfold.

V2_2: Når man tenker biologisk mangfold, så tenker man ikke biologisk mangfold i Norge, man tenker på regnskoger for eksempel. Man tenker over biologisk mangfold andre steder, man tenker ikke at vi faktisk har arter som har blitt utryddet i Norge. Det tenker vi ikke på.

Når det gjelder ansvar for å ivareta biologisk mangfold var en også innom de samme dilemmaene som i klimadiskusjoner. Skal en bruke ressursene i andre deler av verden der det er mest effektivt å bruke dem, eller må en ta ansvar hjemme først for å ha legitimitet?

H2_3: Her i Norge har vi jo en regjering som er veldig flink til å ta skylda sjæl også da. Når Norge sitter med 0.3 prosent av de globale utslippene og så skal vi gjøre endringer her lokalt ikke sant, det er jo helt latterlig, Man trenger ikke si at det er Kina sin skyld, for de må jo få lov til å utvikle seg de også, sånn som alle andre industriland har gjort, bare for 150 år siden. Men, vi kan jo bruke pengene der det hjelper i stedet for å kutte på noe som allerede er veldig lave utslipp.

Mens den første i denne replikkvekslinga heller mot at en bør ta nasjonalt ansvar, ser den andre det som helt klart best å bruke ressursene der det er mest kostnadseffektivt og der de monner mest.

Som for diskusjonene om klimakvoter, mente de diskusjoner om bevaring av biologisk mangfold i regnskoger innebar noen etiske utfordringer og dilemmaer.

V2_2: Det som er litt fælt med hele den debatten er at vi gir masse penger til regnskogbevaring og det er bra. Men samtidig er det jo sånn at noen av verdens største oljeressurser for eksempel ligger jo under regnskogen. Og vi vil jo ikke stanse vår oljeboring, hvordan skal vi da kunne si til fattige land at de må bevare og la være å utnytte ressursene når de kan ha den samme framgangen som vi har hatt før. Jeg har ikke noe løsning på det, jeg bare ...

V2_1: Det er veldig mange paralleller til klimasaken egentlig, men det er vanskeligere.

Igjen er de to gruppene innom de samme argumentene, men heller klart i hver sin retning. Mens denne høyregruppa mente at det var mest effektivt å «bruke pengene der det hjelper», betonte venstregruppa at en må rydde opp i egen bakgård.

Enda tydeligere mente de at dilemmaene var når det sto om overlevelse versus bevaring av biologisk mangfold:

V2_1: Når folk holder på å sulte i hjel er det håpløst å la være å dyrke ris på den marka der fordi det er noe som burde vært vernet. Det ville ikke engang jeg gått inn for.

Omtanken for fattige lands mulighet til å utvikle seg, var ikke bare en venstresidesak. Også i den av høyregruppen som var skeptisk til hvorvidt klima var menneskeskapt var dette et poeng.

H2_3: Det er jo i teorien sånn det der med global oppvarming som de kaller det da, det er i teorien industrilandenenes feil hvis det da faktisk er tilfelle da, at det er menneskeskapt, så må det være konsekvens av den industrielle revolusjonen. Vi har jo kutta utslippene, vi har jo mulighetene til å gjøre det ikke sant, det har jo ikke de landene som kommer seg nå. Så man kan jo ikke skylde på dem at de fortsetter, for vi har jo gjort det samme sjæl.

I disse diskusjonene om globalt og nasjonalt ansvar var det relativt stor enighet mellom gruppene, men diskusjonen var mer utbrodert i den ene engasjerte venstregruppa.

Diskusjonen om nasjonalt versus globalt ansvar aktualiserte også EU-saken i noen av gruppene. Dette tok i stor grad form av at de brukte biologisk mangfold som et eksempel som føyde seg inn i en oppfatning de allerede hadde om norsk EU-medlemskap: EU som fortreffelig, EU som brukbart, men med en del utfordringer og EU som for lite og ubrukelig.

Biologisk mangfold og politisk kommunikasjon

I den gruppa som var mest opptatt av biologisk mangfold (en av venstregruppene), var det pedagogiske problemet knyttet til formidling av biologisk mangfold sentralt i samtalen. De var opptatt av estetiske og eksistensielle begrunnelser for biologisk mangfold – men mente disse argumentene fungerte dårlig ovenfor andre.

- V2_1 Det er ofte litt vanskelig å forklare (...) det går ikke med biologisk mangfold. Det er vanskelig å forklare hvorfor det er viktig.
- V2_3 Biologisk mangfold er et veldig diffust tema. Derfor er det veldig vanskelig å peke på noe konkret som man kan få oppmerksomhet rundt.

Denne gruppa på venstresiden hadde selv en mer eksistensiell begrunnelse for biologisk mangfold, men mente at denne begrunnelsen fungerte dårlig som politisk strategi

- V2_1: Det er ganske vanskelig å forklare at noe har egenverdi i seg selv. (...) vi er jo alle sammen for ulv, for eksempel. Det synes jeg man skal ha, men det er litt sånn ... ja ... «Det går utover det biologiske mangfoldet!». Ja, hva så da? Hva skjer om ...? Det er litt vanskelig å konkret bruke av og til, da.
- V2_4: Det er ikke de argumentene som funker. Hvis man sier at regjeringen må bruke penger på å verne regnskogen, så nytter det ikke å si at (...) man må si at de artene kan brukes til å lage

medisiner i framtiden. Det må alltid være en nytteverdi. Det opplever i alle fall vi, da.

Opprettholdelse av biologisk mangfold blir vanskelig å argumentere for – og det er en sak som er litt på siden, litt ukul rett og slett. Biologisk mangfold assosieres med feil type folk, eller folk som ikke har bred politisk appell. Og saker der biologisk mangfold står på spill blir ofte små og vanskelige å målbære. I den følgende passasjen brukes eksemplet med en salamander som veltet planen om å bygge barnehage.

V2_1: Det er så teit at en liten øgle skal hindre at vi skal få bygge en barnehage folk kan ha barna sine i ...

V2_2: Jeg tror også noe av grunnen er særinteressegrupper som driver med naturvern. De folka som står og skriker om miljøvern. Skjøner du hva jeg mener? Jeg har vært med i Natur og Ungdom sjæl, (...) og jeg har vært med i Framtiden i Våre Hender også, og der er det ... Det blir for drøyt for folk. Man snakker ikke om det på samme måte.

V2_1: (...) «og nå har det dødd ut så og så mange arter». Det blir så stort. Man tenker at den bitte lille beslutningen jeg tar her, den kan jo ikke påvirke det. Så da gidder jeg ikke, ikke sant. (...) jeg kan ikke slutte å kjøre bil, det blir for ukomfortabelt, og jeg kan ikke.

I tillegg til de nevnte utfordringene, trekker de inn at det er vanskelig å identifisere en svak gruppe. «Du kan ikke vise fram et sultende barn som ble skyldt bort av en tsunami (V2_1)». Problemene med å fange andres oppmerksomhet rundt saker knyttet til biologisk mangfold ser de som en stor utfordring:

V2_4: Det blir for mye å forholde seg til (...)

V2_3: Det er litt slemt å si, men jeg har ikke så mye tiltro til den jevne nordmanns evne til å gjennomføre (...) uten noen pålegg eller slikt. Det er jo forsket på det her ... Og den jevne mann ... folk flest ... gidder ikke anstrenge seg. (...)

V2_1: Det er så veldig mange dumme råd man får, da. Hvis alle menneskene i verden gjorde sånn, da ...

I tillegg til at miljøsaken er vanskelig å få oppmerksomhet om, er de også klar over at det ofte er ubehagelig og til og med lite strategisk å gjennomføre tiltakene de ser for seg som nødvendige. Innimellom argumentene for sterk statlig styring med verning av naturområder, slenger V2_2 inn argumenter om å tenke strategisk og ikke gjennomføre vernetiltak som har manglende legitimitet.

Politiske virkemidler

Et annet spørsmål man kan vente at de ulike gruppene forholder seg ulikt til, er hvilke virkemidler som bør brukes for å opprettholde biologisk mangfold. Vi har allerede vært innom hvorvidt beslutninger bør ligge på lokalt eller nasjonalt nivå, og forholdet mellom nasjonale og mer globale hensyn. På spørsmålet om politiske virkemidler, ble det trukket fram fire hovedtyper av strategier: sterk statlig (eller overnasjonal) styring, legge til rette for at markedsmekanismer gjør biologisk mangfold lønnsomt, en individualistisk og en systemkritisk linje. Valg av virkemidler er svært generelle, de blir i liten grad begrunnet og gir seg i det store og det hele selv ut fra partienes generelle ideologiske orienteringer. Valgene av virkemidler reflekterer på denne måten at de færreste har noen konkrete ideer om hvordan det politiske arbeidet med biologisk mangfold kan eller bør drives. Valg av ulike hovedstrategier ble ikke utdypet og begrunnet detaljert, men mer slått fast i gruppene.

Ikke overraskende gikk den ene venstregruppa lengst i å tenke at miljøpolitikk generelt, og også opprettholdelse av biologisk mangfold, krever sterk statlig styring:

FORSK2: Hva er det viktigste politiske tiltakene dere kan tenke dere?

V2_2: Det er bare å verne alle de områdene. Det er bare å gjøre det. Og vi skjønner også at man må være strategisk. Mister vi makta, så har vi ingenting. Men verne alle de områdene som naturindeksen viser at man skal verne for å øke naturmangfoldet, og øke skattene og avgiftene. (...) Også en ting ... jeg har ikke

tiltro til at folk klarer det selv, det er derfor man må ha bistand fra staten også.

Denne gruppa er også oppmerksom på at det kan være lite strategisk å gjennomføre statlige tiltak – også tiltak de ser for seg som nødvendige. Slike tiltak, som kan være upopulære, må veies opp mot ubehagelige bieffekter: «for da ville alle hate staten mer» (V2_1). Den andre venstregruppa trakk diskusjonen i retning av generell system- og kapitalismekritikk uten at det ble presisert hvordan dette skulle komme til uttrykk i praktisk politikk.

Den ene høyregruppa målbar *markedsmekanismer* som løsningen. Dette gjaldt også på overnasjonalt nivå. For å få land til å forplikte seg til internasjonale avtaler burde dette gjøres på et vis som gjorde biologisk mangfold lønnsomt:

H1_1: Vi mener at markedsmekanismene er det som må til for å løse miljøkrisen. For land vil ikke være mer miljøvennlig eller gå inn for avtaler dersom de ikke ser noen egne interesser i det. Og når det er så mange som nekter å forplikte seg etter internasjonale avtaler fordi de vil tape stort på det. Og så ser du land i vesten som har råd til å tape stort på det, ... som ikke gidder å være med fordi alle ikke gidder å være med, har du et problem. Du må gjøre miljøpolitikk markedsøkonomisk lønnsomt for å få til de store avtalene. Og det er klart, det er ikke gjort på ti år. Det krever jo utrolig mye forskning og ressurser og ny teknologi og sånne ting, men man må starte der.

Også denne gruppa ser utfordringer med virkemidlene de skisserer. De er inneforstått med at det ikke en enkel løsning å gjøre de internasjonale avtalene markedsøkonomisk lønnsomme. Men det er likevel helt klart for denne gruppa at det er dette som er løsningen.

En av høyregruppene la stor vekt på en individualistisk forståelse. På spørsmålet om hvor ansvaret for miljøproblemer og løsningene ligger, svarte en deltaker i gruppa slik:

H2_2: I utgangspunktet hos den enkelte person. Altså, i en ideell verden, i et utopia, så ville hvert enkeltmenneske hatt ansvaret for at mann og natur går hånd i hånd, at man har en flott og fin

verden. Men, dessverre er det veldig enkelt å legge skylda på noen andre.

I den ene sentrumsgruppa var meningen først og fremst at beslutninger burde tas mer lokalt, og dernest at fornuftig bruk av naturen var et viktig virkemiddel for opprettholdelse av biologisk mangfold.

S1_1: Hvis vi skal se på det politiske i det, så mener jeg at naturen blir skjøttet best ved å bruke den. Ha litt jevnlig utskiftning av både skog og ... ha litt beite og ... altså, du kan bruke naturen uten å skade den. Og det er litt viktig å få fram i ... hvis det skal bli bedre, så er det ikke nødvendig å stagnere all bruk av naturen. Det kom også litt fram [i presentasjonen av *Naturindeksen*], at det er positivt å bruke naturen. Å ha jordbruk for å ivareta det biologiske mangfoldet. Det også kunne kanskje ha kommet litt tydeligere fram, hvis det er fakta, men det tror jeg at det er.

S1_4: Jeg pleide å være medlem av Natur og Ungdom og Naturvernforbundet. Og der er det en litt annen agenda ... litt mer sånn: la naturen gå sin gang og ikke ... Sentrumsfilosofien er litt mer sånn: bruk det fornuftig.

Diskusjonen om politiske virkemidler føyde seg pent inn i den generelle ideologien til partiene gruppene var rekruttert fra. Igjen var diskusjonen mer nyantert og problematiserende i den ene engasjerte venstregruppa. Det viktigste inntrykket fra diskusjonen er likevel at når ungdomspolitikere står overfor et sakskompleks de i utgangspunktet har liten kunnskap om (som i tilfellet med biologisk mangfold og *Naturindeksen*) og så skal diskutere seg fram til oppfatninger, drar de i veldig stor grad veksler på utvalgte grunnleggende prinsipper. Dette foregår ikke mekanisk, mange momenter er oppe i dialogen, men konklusjonene de trekker er langt på vei et resultat av et arbeid for å få problemkomplekset til å passe med overordnede ideologiske oppfatninger.

Det var en sterk tendens til at det konkrete temaet som her er i fokus og som de fleste av deltakerne våre har begrenset kunnskap om i det store og det hele blir tilpasset de ideologiske tankemønstrene deltakerne allerede behersker og blir formulert ut i fra disse. Biologisk mangfold som en sak har ikke en egentyngde som gjør at den setter sitt eget preg på partipolitikken.

5 Avslutning

Som vi har sett utspiller diskusjonen og den politiske forståelsen av biologisk mangfold seg innholdmessig langs flere dimensjoner: noen mer direkte knyttet til selve temaet biologisk mangfold, noen mer orientert mot kunnskapens og vitenskapens rolle i politiske prosesser, atter andre spørsmål knyttes opp mot «vanlige» politiske fortolkningsrammer. Om vi tar for oss dimensjon for dimensjon, finner vi i de fleste tilfellene en grunnleggende enighet som det så knyttes ulike syn og holdninger til.

Det første temaet som kommer opp er selve naturindeksen, som alle, i det omfang *Naturindeksen* blir presentert for dem, gir uttrykk for at de forstår. Konfrontert med konkrete forskningsresultater som *Naturindeksen* er, er det heller tillit til resultatene (og aktørene bak) enn skepsis som preger mottakelsen. De to sidene ved *Naturindeksen* som er mest preget av forskernes eget skjønn – referansetilstander og ekspertvurderinger – skaper litt diskusjon, men utløser i liten grad reaksjoner av den typen som man finner, også blant våre deltakere, i forhold til klimaforskningen.

Et helt avgjørende spørsmål i forhold til en politikk om biologisk mangfold er hvor viktig og presserende man oppfatter saken å være. Dette er en dimensjon der vi finner en grunnleggende enighet i kombinasjon med til dels tydelig uenighet. Alle gruppene er skjønt enige om at dette er viktig, og flere understreket også at dette nok er en sak alle er enige om, også deres mer tradisjonelle motstandere. Mot denne bakgrunnen av konsensus kommer det i hvert fall to tydelige uttrykk for at dette for flere likevel ikke er en høyt prioritert sak. Det mest direkte er erklæringer om at dette er viktig, eller motsatt, ikke er viktig. På et personlig plan var det flere som uttrykte det siste – ikke viktig – enn det første. For det andre kommer en slik opptatthet til uttrykk ved at noen mer tydelig enn andre argumenterer for at i tilfeller av konflikt mellom naturhensyn og, som regel, økonomiske hensyn, så må vi vurdere hvor viktig naturen er: «Vi må ikke være dogmatiske/fanatiske». De gruppene som var engasjerte var også jevnt over tydeligere når det gjaldt å begrunne hvorfor biologisk mangfold er viktig, men ut over slike grunnleggende opplevelser av

engasjement, var det veldig lite fokus på hva slags saker som var viktige eller andre innholdsmessige sider ved det biologiske mangfoldet.

Spørsmålet om forskningens og kunnskapens rolle i politisk arbeid med miljøspørsmål – her er klimadebatten helt klart til stede som en bakgrunn – er preget av en tilsynelatende ensartet holdning, samtidig som det kommer en del ulike oppfatninger til syne når det gjelder hvordan man mer konkret ser for seg bruk av forskning.

Samtlige deltakere i intervjuene ser ut til å ha en ganske klar oppfatning om at forskning aldri vil kunne være helt nøytral, selv om utsagnene varierer fra dem som gir inntrykk av at man finner akkurat det man vil finne til de som til tross for denne grunnleggende skepsisen snakker om at vi må ha nøytral forskning. I tillegg er de også opptatt av vanskeligheten med å formidle vitenskaplige funn.

Selv om alle ser ut til å dele den oppfatningen at forskning alltid vil være betinget av noe (et perspektiv, en metode, en teori) og utfordringen med å bruke forskning som argument i politiske debatter, skiller deltakerne seg ad med hensyn til i hvilken grad de mer konkret er skeptisk til forskning og i hvilken grad de anser mer forskning som et egnet virkemiddel i miljøpolitikken. På samme måte som i klimadebatten ser forholdet til forskning på mange måter ut til å reflektere det som er blitt beskrevet som en dyptgående skepsis til middelklassens kunnskapshegemoni.

Det var i forhold til spørsmål om tradisjonelle politiske skillelinjer at det i enkelte grupper ble påpekt at de klassiske politiske skillelinjene kanskje hadde mindre betydning i forhold til biologisk mangfold og naturvern enn man kunne anta. Til tross for dette hadde samtlige deltakere enn oppfatning av de andre partiene – og de andre partienes oppfatning av en selv – som reflekterer den relativt utbredte antakelse om at miljøpolitikken har høyere prioritet i sentrum og på venstresiden enn på høyresiden. Mot dette tradisjonelle bildet ble det imidlertid også anført at naturvern absolutt er forenelige med en konservativ politikk der poenget nettopp er å ivareta det som er til senere generasjoner.

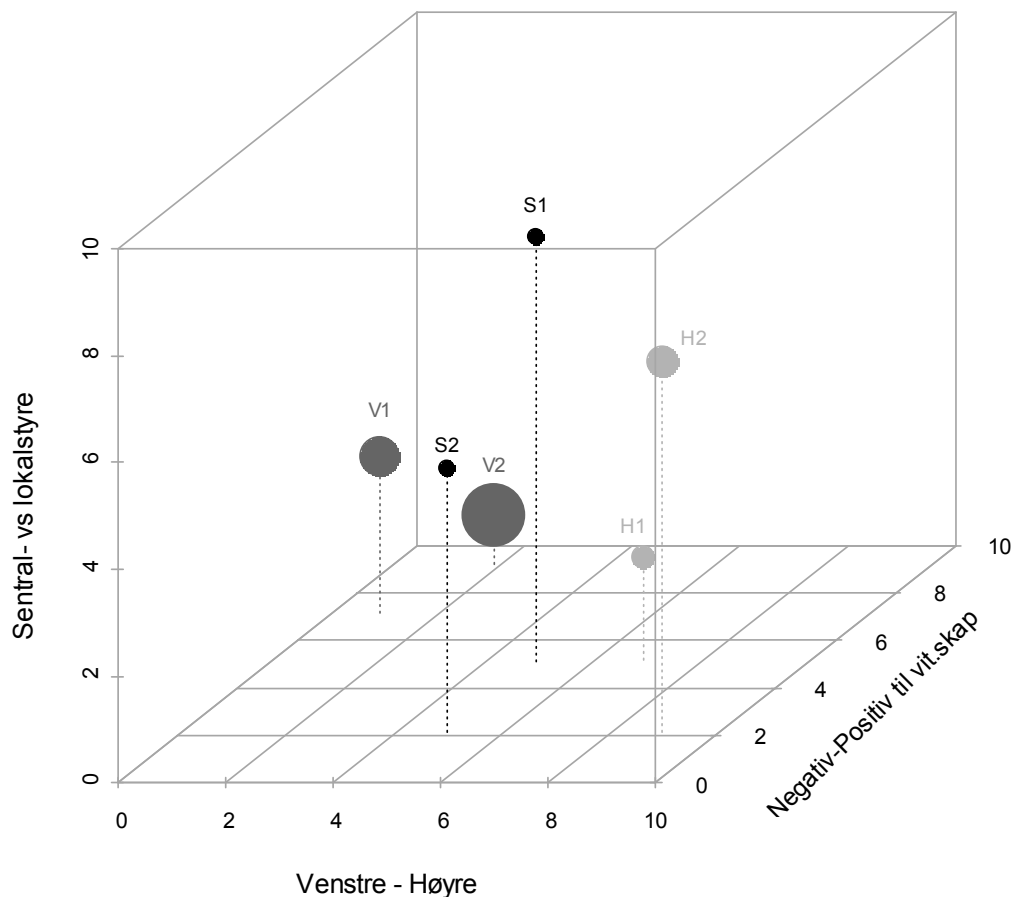
Når det gjelder en annen side ved en klassisk høyre-venstre-akse i politikken, var det imidlertid ganske klare og tradisjonelle forskjeller når vi mer konkret kom inn på hva som bør gjøres. Her kom det i bunn og grunn

fire posisjoner til uttrykk. For det første var det en motsetning mellom de som var mest opptatt av offentlig, og da helst statlig, styring i en så avgjørende sak. For det andre var det flere grupper som beveget seg mer i retning av markedsløsninger og i hvert fall at man måtte være (mer) opptatt av effektiv bruk av økonomiske midler (i praksis; bruke penger der det er mest effektivt å bruke dem). Til slutt fant vi også to mer radikale uttrykk for denne motsetningen: På den ene siden en mer grunnleggende systemkritikk, på den andre siden en mer radikal liberalistisk holdning der det meste i siste instans er det enkelte individs ansvar. Begge disse posisjonene utstrålte i bunn og grunn en skepsis til politisk styring, førstnevnte på prinsipielt grunnlag, sistnevnte ofte begrunnet med liten tillit til sittende regjering.

Spørsmålet om biologisk mangfold som naturvern utløste i alle gruppene diskusjoner om forholdet mellom by og land, mellom sentralstyring og mer lokal råderett. Særlig et av sentrumspartiene hadde dette som en hjertesak som satte sitt preg på alle andre spørsmål som så fikk mening i lys av dette. Et av de borgerlige partiene var også opptatt av at en for sentralstyrt miljøpolitikk kunne være problematisk, mens alle de andre gruppene var relativt tydelige på at i enkelte saker, som naturvernet knyttet til biologisk mangfold potensielt ville kunne utgjøre, så ville det i praksis ikke være til å unngå at nasjonale interesser ville måtte prioriteres på bekostning av lokale hensyn om de ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til overordnede miljøpolitiske hensyn.

I figur 1 har vi skissert hvordan vi ut fra disse fire viktigste dimensjonene får de ulike gruppernes posisjoner i forhold til biologisk mangfold. For det første ser vi hvor viktig hver enkelt gruppe ga uttrykk for at biologisk mangfold er som en politisk sak ut fra størrelsen på punktene: Jo større punkter, jo høyere prioritet ga fokusgruppen til biologisk mangfold som en politisk sak. For det andre ser vi hvor de befinner seg i forhold til en mer tradisjonell høyre – venstre politisk akse: Jo lenger til høyre i figuren, jo lenger til høyre politisk. Forskjellene dreier seg her i hovedsak om troen på offentlige virkemidler i forhold til mer markedsorienterte løsninger (med systemkritikk og individuelt ansvar som ekstrempunkter). For det tredje ser vi hvordan de ulike gruppene posisjonerer seg med hensyn til hvor – hvilket geografisk nivå – man mener man skal ha ansvaret for politisk gjennomføring av miljøpolitikken: Jo høyere

en kule ligger i figuren, jo mer er man for at lokale aktører bør ha beslutningsmyndighet. Til slutt har vi også vist hvordan gruppene posisjonerer seg ulikt når det gjelder syn og tro på vitenskapens rolle i forhold til problemer som dette: Jo lenger bak i figuren en kule befinner seg, jo større tillit har gruppen til etablert vitenskap og til mer vitenskap som et virkemiddel i arbeidet for biologisk mangfold.

Figur 1. Politiske forståelser av biologisk mangfold

Spørsmålet er så hva disse innholdsmessige funnene samlet sett forteller oss om hvordan biologisk mangfold blir framstilt og fungerer som en politisk sak. Ved første øyekast vil figur 1 minne om en tradisjonell framstilling av hvordan det norske partipolitiske landskapet ser ut. Hovedforskjellene er at de tradisjonelle motkulturene er byttet ut med en dimensjon som reflekterer

holdninger til vitenskap. Ut over dette er det også forskjeller i engasjement knyttet til den konkrete saken biologisk mangfold.

I kapittel to introduserte vi to teoretiske perspektiver. Det ene handlet om politisk innhold slik det er presentert over, det andre dreide seg mer om hvordan en politikk tar form og hva som skal til for å lykkes med politisk mobilisering. Et av hovedpunktene i teoriene om «politisk framing», er knyttet til om en sak skaper *resonans* og hvordan den forholder seg til de etablerte overordnede ideologiske skillelinjene (masterframes) i et politisk landskap. Det som skjer med det biologiske mangfoldet som en politisk sak i vårt datamateriale, er at det bare i to tilfeller (et venstreparti og et sentrumsparti) i særlig grad skaper resonans i partienes diskusjon på noen måte som utfordrer de eksisterende og dominerende politiske forståelsesrammene. I det ene tilfellet fører dette til en ganske omfattende diskusjon av enkelte problemer ved partiets ideologisk orientering og, i hvert fall der og da, en mistillit til noen av de mer dominerende trekkene i eget partis ideologi. I det andre tilfellet skapte resonansen heller en forsterking av allerede tydelige ideologiske trekk. Det dette illustrerer i forhold til figur 1 som altså viser et heller tradisjonelt norsk partipolitisk landskap, er at en sak som ikke engasjerer veldig sterkt i det store og det hele blir tilordnet det vi har kalt en 'masterframe': problemforståelse, målsettinger og virkemidler knyttet til biologisk mangfold blir formulert i de termene man tradisjonelt bruker for å formulere andre og kjente politiske spørsmål.

Dette viser i sin tur til det vi framstilte som det første skrittet i en politisk formulering av en sak: *problemforståelsen* (diagnose). Det overordnede inntrykket er at det finnes en grunnleggende enighet om at biologisk mangfold, som regel forstått som naturvern, er en viktig sak som både passer inn i en radikal, konservativ så vel som sentrumsorientert politikk. Problemforståelse er imidlertid lite konkret, det er få konkrete saker som blir diskutert, og biologisk mangfold blir i det store og det hele en litt konturløs sak. Et annet forhold som ofte trekkes fram som avgjørende for at saker skal ha en viss intensitet, er at man har en klar motstander på feltet. I tilfelle biologisk mangfold har man som allerede påpekt heller en litt uforpliktende omforent konsensus enn tydelige motsetninger, noe som ytterligere bygger opp under dette som en litt blek politisk sak.

Et avgjørende moment for en vellykket framing av en politisk sak er i følge teorien at noen må være motiverte for å fremme saken, at noen må oppleve den som presserende og føle at det haster å få gjort noe med den. I forhold til biologisk mangfold ser det rett og slett ut som om det er få som opplever saken som viktig på en slik måte, og motivasjonsgrunnlaget for biologisk mangfold som en viktig sak – over det gjennomsnittlig – synes fraværende: det er flere av deltakerne som uttrykker at «det ikke er noen krise» enn det er deltakere som er genuint opptatt av at dette er en presserende sak. Denne mangelen på sterk motivasjon henger på sin side selvfølgelig sammen med den svake kraften i problemformuleringen som en sak.

Det siste overordnede poenget i forbindelse med hvordan en politisk sak framstilles, dreide seg om *hva slags løsninger* man ser for seg for saken. I tråd med at man har et relativt lavt konfliktnivå og lite skarp problemforståelse er heller ikke virkemidlene dramatiske eller særlig konkrete: det er kjente tilnærminger knyttet til de ulike partienes ideologiske ståsteder som trer fram som det sentrale.

Datagrunnlaget for denne studien tilsier at det overordnede formålet for studien ikke har vært å få et grep om hvordan hvert enkelt politiske parti konkret forholder seg til biologisk mangfold som en politisk sak, men å få fram et sett av (ideal)typiske måter å forholde seg til denne saken på. Forutsetningen for å formulere studiens hovedspørsmål på denne måten bygde på en forutsetning om at deltakerne i fokusgruppene i større grad enn de faktisk gjorde ville komme til å være opptatt av ulike sider ved biologisk-mangfoldsproblematikken. I mangel av en tydeligere variasjon mellom partiene mer konkret knyttet til biologisk mangfold, er det vanskelig å konkludere på annen måte enn at den idealtypiske formuleringen av biologisk mangfold i all hovedsak svarer til de ulike gruppernes tilhørighet i det «vanlige» politiske landskapet, med den forskjell at en ny dimensjon knyttet til kunnskap – skepsis til kunnskap, motstand mot en hegemonisk kunnskapsklasse – erstatter den gamle dimensjonen der motkulturene var dreiepunkt.

Summary

In 2005 the political parties constituting the Norwegian Government declared that they wanted to introduce a nature index providing a picture of developmental trends in Norwegian nature. In September 2010 The Norwegian Directorate for Nature presented the first Nature index for Norway (NI): an overview of the situation and development for nine central ecosystems. The results show varying trends. The situation for 'forest' and 'open lowland' is relatively poor, whereas the situations for the other ecosystems were, although varying, less precarious, for some good and improving. One of the explicit aims of NI were that the results should be of help for future environmental policies.

This report is an answer to this last challenge, and aims at an answer to two questions. First, we want to find out how politicians conceive of the results from NI: Do they actually understand the message? Second, we would like to see how a biological diversity policy actually is articulated by Norwegian politicians: Is biological diversity an issue of concern to them? Do they consider it a pressing issue? How do they look at the relation between scientific knowledge and politics? How does biological diversity as in issue fit in with existing political cleavages? What kind of policy tools do they see as relevant for a policy based on the information from NI?

To find an answer to these questions, six focus group interviews with members of the youth organizations of six political parties were conducted. As an introduction to each interview, the participants were given a 25 minutes introduction to the results from the NI. Thereafter the groups discussed biological diversity as a political issue, to the extent it was necessary, guided by the researchers' interview guide. The groups consisted of four to eight participants, from 17 to 27 years of age.

For the first research question, all involved participants reported that they understood the results presented to them from the NI. When given the opportunity to comment on NI, two themes appeared more often than others. First, the question of reference situation (what is the optimal

biodiversity in different ecosystems?) was not clear to everyone. Second, there was some discussion regarding what is called expert knowledge which were based on more qualitative knowledge (in lack of quantitative data).

The main question addressed how youth politicians actually articulate biodiversity as a political issue, on the background of a presentation of NI. The study summarises the answers to this question along four dimensions. First, when it comes to the theme of biodiversity, we see that, with a very few exceptions, none of the participants have any special knowledge or interest in this issue. Even though all agree that biodiversity is an important issue when they actually are asked to discuss it, few participants are seeing this as an issue requiring immediate action.

Scientific knowledge is of uttermost importance for understanding the issue of biodiversity. Even though none of our participants were very critical towards NI when it was presented to them, they all revealed a deep uncertainty with respect to scientific knowledge and most also a certain scepticism towards science. Apart from this common scepticism, there are significant differences when it comes to what kind of research (f ex IPCC) they actually trust and the extent to which they consider research a good policy tool for nature preservation.

For a theme to have some political momentum, it has to be linked to other political issues and ideologies, and in the interviews two such cleavages stood out as important. First, there is the traditional left-right cleavage. On the one hand, there was a tendency, for both left and right, to emphasize that biodiversity and nature preservation are issues with a broad appeal, on the other the more leftist parties expressed a clearer intention to prioritize ecology at the cost of economic matters than the rightist parties. As a political issue biodiversity often equals nature or species preservation which in practice implies that more rural districts have to carry the cost of general interest. For four of our focus groups this meant that national institutions should take the necessary decisions concerning biodiversity, whereas two other groups tend to prioritize local development and welfare at the cost of general interests.

On a question of relevant policy tools regarding biodiversity, responses reflected the lack of specific knowledge on biodiversity and represented more

standard political approaches: from radical anti-system stances, via more state and marked friendly strategies to a view stating that this in the end is an individual responsibility.

For more information on the nature index, see:
<http://www.dirnat.no/content/500041350/>

Litteratur

- Alexander, Denis R., and Ronald L. Numbers (Eds.). 2010. *Biology and Ideology. From Descartes to Dawkins*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Balmford, A., L. Bennun, B. ten Brink, D. Cooper, I. M. Cote, P. Crane, A. Dobson, N. Dudley, I. Dutton, R. E. Green, R. D. Gregory, J. Harrison, E. T. Kennedy, C. Kremen, N. Leader-Williams, T. E. Lovejoy, G. Mace, R. May, P. Mayaux, P. Morling, J. Phillips, K. Redford, T. H. Ricketts, J. P. Rodriguez, M. Sanjayan, P. J. Schei, A. S. van Jaarsveld, and B. A. Walther. 2005. "The Convention on Biological Diversity's 2010 Target." *Science* 307:212–213.
- Beck, Ulrich. 1992. *Risk Society. Towards a New Modernity*. London: Sage.
- Benford, Robert D., and David A. Snow. 2000. "Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment." *Annual Review of Sociology* 26.
- Botvar, Pål Ketil. 1998. *Gud og grønne skoger: En undersøkelse av sammenhenger mellom religiøsitet og miljøvernengasjement*. Trondheim: Tapir.
- Buijs, Arjen E, Anke Fischer, Dieter Rink, and Juliette C. Young. 2008. "Looking behind superficial knowledge gaps: Understanding public representations of biodiversity." *International Journal of Biodiversity Science and Management* 4:65–80.
- Certain, G., and O. Skarpaas. 2010. "Nature Index: General framework, statistical method and data collection for Norway " Pp. 47. Oslo: NINA.
- Devall, Bill, and George Sessions. 1985. *Deep Ecology*. Salt Lake City: Gibbs M. Smith.
- Downs, Anthony. 1972. "Up and Down with Ecology – the «issue-attention cycle»." *The Public Interest* 2:38–50.
- Farnham, Timothy J. 2007. *Saving Nature's Legacy. Origins of the Idea of Biological Diversity*. New Haven: Yale University Press.
- Gamson, WA. 1992. *Talking Politics*. New York: Cambridge University Press.
- Gibbons, Michael. 1999. "Science's New Social Contract." *Nature* 402 c81–c84.
- Halkier, Bente. 2008. *Fokusgrupper*. Fredriksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Hamilton, Lawrence C. 2011. "Education, Politics, and Opinions About Climate Change Evidence for Interaction Effects." *Climatic Change*:231–242.

- Hoffman, Andrew J. 2011. *Talking Past Each Other? Cultural Framing of Skeptical and Convinced Logics in the Climate Change Debate*. Working Paper No. 1154: University of Michigan.
- Hulme, Mike. 2009. *Why We Disagree About Climate Change: Understanding Controversy, Inaction and Opportunity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jackson, Shirely Ann. 2005. "The Nexus: Where Science Meets Society." *Science* 310:1634–1639.
- Jansen, Alf-Inge. 1989. *Makt og miljø*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jasanoff, Sheila. 2005. *Designs on nature: science and democracy in Europe and the United States*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Krueger, R.A., and D.L. Morgan. 1998. *The focus group kit*. Thousand Oaks: Sage.
- Kålås, John Atle. 2010. *Norsk rødliste for arter 2010*. Trondheim: Artsdatabanken.
- Lanting, Frans, Galen A. Rowell, David Doubilet, and Noel Grove. 1999. *Living planet: preserving Edens of the Earth*. New York: Crown Publishers.
- Luke, Tim. 1988. "The Dreams of Deep Ecology." *Telos* 76:65–93.
- McCright, Aaron M., and Riley E. Dunlap. 2011. "The Politicization of Climate Change and Polarization in the American Public's Views of Global Warming, 2001–2010." *The Sociological Quarterly* 52:155–194.
- Miller, John H., and Scott E. Page. 2007. *Complex adaptive systems: an introduction to computational models of social life*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Morgan, D.L. 1996. "Focus groups." *Annual Review of Sociology* 22:129–152.
- Morgan, David L. 1997. *Focus Groups as Qualitative Research*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Nisbet, M. C., and C. Mooney. 2007. "Framing Science." *Science* 316:56–56.
- Nybø, Signe (Ed.). 2010. *Naturindeks for Norge 2010*. Trondheim: DN-utredning 3 - 2010.
- Næss, Arne. 1991. *Ecology, Community and Lifestyle*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rapley, T.J. 2001. "The Art(fulness) of open-ended interviewing: Some Considerations on Analysing Interviews." *Qualitative Research* 1:303–323.
- Rokkan, Stein. 1987. *Stat, nasjon, klasse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Schumacher, E. F. 1973. *Small Is Beautiful: A Study of Economics as if People Mattered*. London: Blond & Briggs.

- Seippel, Ørnulf. 1995. *Fra natur til handling: en empirisk analyse av forholdet mellom natursyn, forbruk og politisk atferd*. Oslo: Prosjektet.
- . 1998. "Natur, politikk og mangfold – Miljøbevegelsens ideologi i et modern samfunn." *Sosiologisk tidsskrift* 6:315–340.
- Skogen, Ketil, and Olve Krange. 2010. "Middelklasse-makt? Nei takk! Et essay om kulturell motstand. ." in *Klassebilder. Ulikhet og sosial mobilitet i Norge*, edited by Kenneth Dahlgren and Jørn Ljunggren. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sletteland, Anja. 2010. "I klimaskeptikernes hjerne." *Samtiden*:38–49.
- Slovic, Paul. 1987. "Perception of Risk." *Science*:280–285.
- Snow, David A., E. Burke Rochford, Steven K. Worden, and Robert D. Benford. 1986. "Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation." *American Sociological Review* 51:464–481.
- Strandbu, Åse, and Ketil Skogen. 2000. "Environmentalism among Norwegian Youth: Different Paths to Attitudes and Action?" *Journal of Youth Studies* 3:189 – 209.
- Tiggemann, M., M. Gardiner, and A. Slater. 2000. "'I would rather be size 10 than have straight A's': A focus group study of adolescent girls' wish to be thinner." *Journal of Adolescence* 23:645–659.
- White jr., Lynn. 1967. "The Historical Roots of Our Ecologic Crisis." *Science* 155:1203–1207.
- World Commission on Environment, Development, and Gro Harlem Brundtland. 1987. *Vår felles framtid*. [Oslo]: Tiden norsk forlag.
- Aardal, Bernt. 1993. *Energi og miljø. Nye stridsspørsmål i møte med gamle strukturer*. Oslo: Institute for Social Research, report 15.

Parti X
v/ AB

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt om miljø- og naturvernpolitikk

NOVA arbeider med et forskningsprosjekt om politikeres syn på ulike miljøproblemer og kildene til kunnskap om disse problemene. I den anledning ønsker vi å rekruttere unge medlemmer i sentrale politiske partier til fokusgruppeintervjuer. Vi håper derfor at noen av dere i Parti X kan tenke dere å stille opp til et fokusgruppeintervju.

Hvorfor et slikt prosjekt?

Til tross for at miljøpolitikken i Norge har vært preget av ganske klare verdi- og interessekonflikter, finnes det lite forskningsbasert kunnskap om hvordan ulike aktører faktisk vurderer en del konkrete problemer (som biologisk mangfold) og kunnskapsgrunnlaget i miljø- og naturvernpolitikken. I dette prosjektet ønsker vi derfor å få fram hvordan unge politisk engasjerte ser på disse spørsmålene.

Et tema vil være den nylig lanserte *Naturindeks for Norge* som er utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning (se: http://www.dirnat.no/naturindeks/hva_er_naturindeks). Formålet med naturindeksen er å gi informasjon om hvordan det står det til med det biologiske mangfoldet i Norge. Vi ønsker å høre deres synspunkter om Naturindeksen, samt synspunkter om denne og andre kilder til kunnskap om klima, miljø og naturvern.

Om fokusgruppeintervjuene

Fokusgruppeintervjuet vil foregå som en samtale mellom fem til åtte deltakere og to intervjuere. Innledningsvis vil en representant fra Direktoratet for Naturforvaltning holde en kort innledning om naturindeksen, og første del av gruppeintervjuet vil handle om hvordan den nye kunnskapen om biologisk mangfold som naturindeksen representerer blir mottatt og vurdert av dere. Deretter vil vi diskutere troverdighet til ulike former for kunnskap om natur og miljø mer generelt. Dette er på ingen måte noen kunnskapstest og dere står selvfølgelig fritt til å velge hva dere ønsker å kommentere og diskutere. Vi regner med at hele seansen vil ta en til to timer.

Om mulig ønsker vi å gjennomføre intervjuet i løpet av februar, og gjerne i forbindelse med andre aktiviteter i ungdomspartiet. Vi kommer gjerne til dere, men intervjuet kan også gjennomføres i NOVAs lokaler dersom det passer dere best. Deltakerne bør helst være mellom 18 og 25 år.

Hvis du har spørsmål eller ønsker mer informasjon, kan du sende en e-post eller ringe oss.

På forhånd takk for hjelpen

Hilsen Ørnulf Seippel (tlf 97167500, ors@nova.no) og Åse Strandbu (tlf 95917938, ast@nova.no)